

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Informacja dotycząca wydatkowania w 2022 roku przez organizacje pożytku publicznego środków finansowych pochodzących z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych

Sporządzona na podstawie sprawozdań za 2022 rok
zamieszczonych w bazie sprawozdań
organizacji pożytku publicznego

Warszawa, grudzień 2023 roku

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Organizacje pożytku publicznego.....	3
2.1. Status organizacji pożytku publicznego	5
2.1.1. Uzyskiwanie statusu organizacji pożytku publicznego	5
2.1.2. Utrata statusu organizacji pożytku publicznego	8
2.2. Charakterystyka organizacji pożytku publicznego na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości oraz sprawozdań merytorycznych za 2022 rok	10
2.2.1. Liczba organizacji pożytku publicznego a zamieszczone sprawozdania	10
2.2.2. Forma prawna organizacji pożytku publicznego	12
2.2.3. Podział terytorialny organizacji pożytku publicznego wg województw, liczby organizacji oraz ich procentowego udziału w liczbie ogółem	14
2.2.4. Sfery działalności pożytku publicznego	16
2.2.5. Przychody organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2022 rok	20
2.2.6. Koszty organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2022 rok	25
2.2.7. Pracownicy i wolontariusze	28
2.2.8. Członkowie organizacji pożytku publicznego	31
2.3. Przywileje i obowiązki organizacji pożytku publicznego	32
2.3.1. Korzystanie z uprawnień i zwolnień przez organizacje pożytku publicznego wynikających z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	32
2.3.2. Obowiązki organizacji pożytku publicznego wynikające z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	37
3. Wykorzystanie środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych	40
3.1. Zestawienie zbiorcze – liczba podatników przekazujących 1% podatku dochodowego od osób fizycznych i przekazana kwota (na przestrzeni lat) – dane Ministerstwa Finansów	40
3.2. Przychody z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych	43
3.2.1. Zróżnicowanie przychodów organizacji pożytku publicznego uzyskiwanych z 1% podatku dochodowego osób fizycznych	44
3.3. Wydatkowanie środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego	50
3.4. Koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku dochodowego od osób fizycznych	53
4. Wnioski	57

1. Wstęp

Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego, w myśl art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 571), dalej jako ustawa, sprawuje nadzór nad działalnością organizacji pożytku publicznego w zakresie prawidłowości korzystania przez organizacje pożytku publicznego z uprawnień oraz wywiązywania się z obowiązków i wymogów określonych w ustawie. Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy jednym z uprawnień organizacji pożytku publicznego jest możliwość otrzymania od podatników 1% podatku dochodowego od osób fizycznych, dalej jako 1% podatku. Analiza wykorzystania środków z 1% podatku stanowi więc realizację jednego z głównych elementów nadzoru nad organizacjami pożytku publicznego.

Mając na uwadze wymóg określony w art. 27 ust. 4 ustawy, sporządziliśmy niniejszą *Informację dotyczącą wydatkowania w 2022 roku przez organizacje pożytku publicznego środków finansowych pochodzących z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych*, którą zamieściliśmy na stronie Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, dalej jako NIW-CRSO. Uwzględnia ona dane zawarte przez organizacje pożytku publicznego w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego w sprawozdaniach merytorycznych z ich działalności za 2022 rok, a także w *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego w 2022 roku (z rozliczenia za 2021 rok)* przygotowanej przez Departament Podatków Dochodowych Ministerstwa Finansów. Przedstawia ponadto charakterystykę organizacji pożytku publicznego pod względem statystycznym, finansowym, w tym ich liczbę w podziale wg formy prawnej, podziału terytorialnego, sfer działalności pożytku publicznego, w jakich realizują działalność statutową, oraz dane finansowe, a także informacje dotyczące pracowników i wolontariuszy.

Informacja zawiera również analizę prawidłowości wydatkowania w 2022 roku środków finansowych pochodzących z 1% podatku opartą na danych pochodzących z przekazanych przez organizacje pożytku publicznego sprawozdań merytorycznych, w tym analizę finansową dotyczącą m.in. kwot uzyskanych z tego podatku przez organizacje na przestrzeni lat, przychodów i kosztów organizacji pożytku publicznego w porównaniu do kwot uzyskanych z 1% podatku oraz wnioski w zakresie wykorzystania 1% podatku przez organizacje pożytku publicznego.

2. Organizacje pożytku publicznego

Działalność organizacji pożytku publicznego w Polsce, w tym ramy prawne ich działania, określa ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 571). Ustawa reguluje przede wszystkim zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe oraz podmioty określone w art. 3 ust. 3 ustawy, które działają w sferze zadań publicznych, współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania tego typu organizacji.

Oto katalog regulacji prawnych dotyczący działalności pożytku publicznego:

- ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. *o Krajowym Rejestrze Sądowym* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 685, z późn. zm.),

- ustawa z dnia 29 września 1994 r. *o rachunkowości* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 120, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. *o podatku dochodowym od osób fizycznych* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2647, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. *o podatku dochodowym od osób prawnych* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 185, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. *o podatku od towarów i usług* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1570, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. *o podatkach i opłatach lokalnych* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 70, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. *o opłacie skarbowej* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2111),
- ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. *o kosztach sądowych w sprawach cywilnych* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1144, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 września 2000 r. *o podatku od czynności cywilnoprawnych* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 170, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 11 marca 2022 r. *o obronie Ojczyzny* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2305, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. *o służbie zastępczej* (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 885),
- ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. *o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 372, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. *o radiofonii i telewizji* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1722),
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o gospodarce nieruchomościami* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 344, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1610, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2561, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1124, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 30 października 2002 r. *o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 984),
- ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. *o grach hazardowych* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 227),
- ustawa z dnia 14 marca 2014 r. *o zasadach prowadzenia zbiorów publicznych* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1672),
- ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. *o sporcie* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2048),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2230, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. *o postępowaniu egzekucyjnym w administracji* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 479, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 1 marca 2018 r. *o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1124, z późn. zm.),
- rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. *w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego* (Dz. U. poz. 2061),

- rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 29 kwietnia 2011 r. *w sprawie trybu postępowania związanego z nieodpłatnym informowaniem w programach jednostek publicznej radiofonii i telewizji prowadzonej przez organizacje pożytku publicznego nieodpłatnej działalności pożytku publicznego* (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 283, z późn. zm.),
- rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. *w sprawie przeprowadzania kontroli organizacji pożytku publicznego* (Dz. U. poz. 2054).

2.1. Status organizacji pożytku publicznego

2.1.1. Uzyskiwanie statusu organizacji pożytku publicznego

Organizacją pożytku publicznego (także jako OPP) może być organizacja pozarządowa (w tym stowarzyszenie i fundacja), osoba prawna lub jednostka organizacyjna działająca na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego. OPP mogą być również podmioty, takie jak spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. *o sporcie*, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników. Warto zaznaczyć, że organizacjami pożytku publicznego nie mogą być jednostki sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy o *finansach publicznych*, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, spółdzielnie socjalne, partie polityczne, związki zawodowe i organizacje pracodawców, samorządy zawodowe oraz fundacje utworzone przez partie polityczne.

Organizacje pozarządowe oraz pozostałe podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, spełniające wymagania określone ustawą, uzyskują status organizacji pożytku publicznego z chwilą wpisania tej informacji do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). Status taki mogą uzyskiwać zarówno organizacje zarejestrowane w KRS, np. fundacje czy stowarzyszenia, jak również te, które nie podlegają obowiązkowemu wpisowi do KRS, lecz rejestrowane są w innych rejestrach, np. ewidencja starosty, w której są uczniowskie kluby sportowe.

Ww. podmioty, aby uzyskać status OPP, muszą spełniać łącznie następujące wymagania określone w art. 20 ustawy:

- prowadzić nieprzerwanie przez co najmniej dwa lata działalność pożytku publicznego w sferze zadań publicznych określonych w art. 4 ust. 1 ustawy na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy podmiotów pod warunkiem, że grupa ta jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną w stosunku do społeczeństwa – ten wymóg nie dotyczy ochotniczych straży pożarnych.
- nadwyżkę przychodów nad kosztami przeznaczać na działalność pożytku publicznego,
- posiadać statutowy kolegialny organ kontroli lub nadzoru, odrębny od organu zarządzającego i niepodlegający mu w zakresie wykonywania kontroli wewnętrznej lub nadzoru, przy czym członkowie organu kontroli lub nadzoru:

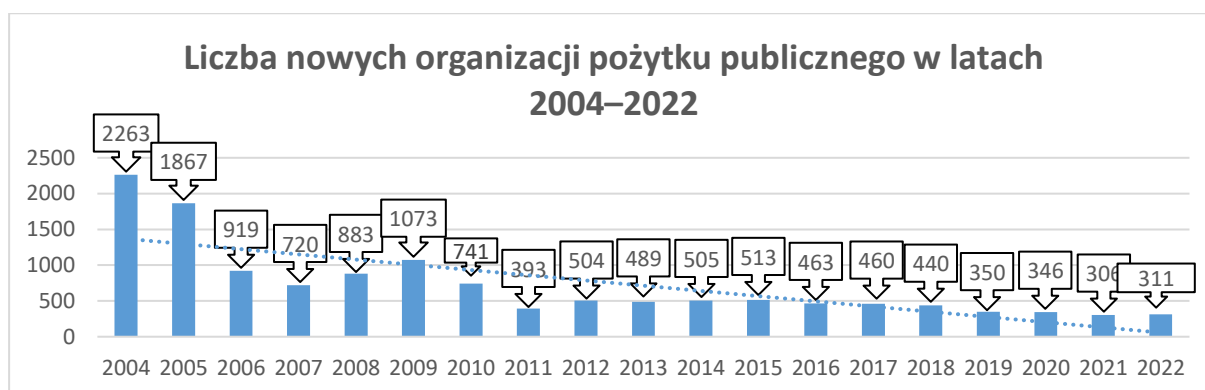
- nie mogą być członkami organu zarządzającego ani pozostawać z nimi w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej;
- nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;
- mogą otrzymywać z tytułu pełnienia funkcji w takim organie zwrot uzasadnionych kosztów lub wynagrodzenia w wysokości nie wyższej niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni,
- posiadać statut lub inny akt wewnętrzny, w którym przewidziane są ograniczenia dotyczące wykorzystywania majątku organizacji oraz dokonywania zakupów od podmiotów związanych z członkami organizacji,
- prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie jako dodatkową w stosunku do działalności pożytku publicznego,
- członkowie organu zarządzającego, jak również organu kontroli lub nadzoru nie mogą być skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe.

W przypadku stowarzyszeń działalność pożytku publicznego nie może być prowadzona wyłącznie na rzecz członków stowarzyszenia.

Status organizacji pożytku publicznego organizacje mogły uzyskać po raz pierwszy w 2004 roku. Na dzień 31 grudnia 2022 roku status organizacji pożytku publicznego miało 10 028 organizacji.

Po początkowym dużym przyroście w latach 2004–2009 liczby organizacji pożytku publicznego w ostatnich latach zauważalna jest tendencja spadkowa organizacji uzyskujących status OPP każdego roku. Od 2015 roku liczba organizacji, które w danym roku otrzymują status organizacji pożytku publicznego zmniejszyła się o 202 organizacje. W porównaniu do 2021 roku liczba organizacji, które otrzymały status organizacji pożytku publicznego w danym roku, jest na podobnym poziomie – w 2022 roku było to 311 organizacji, a w 2021 roku – 306. Jedna organizacja w 2022 roku ponownie uzyskała status organizacji pożytku publicznego, który utraciła w 2021 roku. Natomiast dwie organizacje, które stały się organizacjami pożytku publicznego w 2022 roku, przestały nimi być w 2023 roku. Z rozmów przeprowadzonych z przedstawicielami organizacji pozarządowych wynika, że możliwość otrzymania środków z 1% podatku nie jest już tak dużym bodźcem dla organizacji pozarządowej, aby wystąpić do sądu rejestrowego z wnioskiem o przyznanie statusu organizacji pożytku publicznego.

Dynamika przyznawania statusu organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2022 prezentuje się następująco:

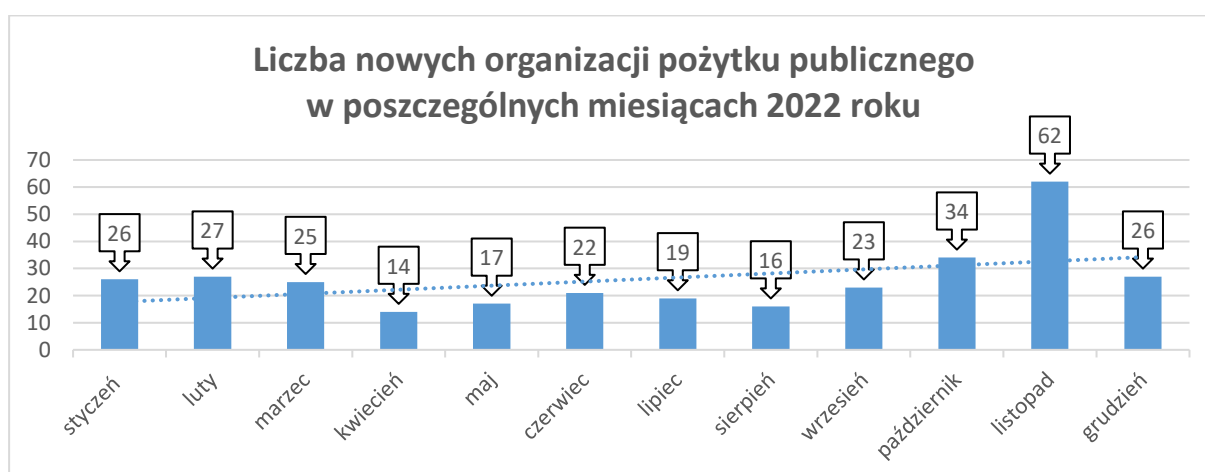

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 1. Liczba nowych organizacji pożytku publicznego w latach 2014–2022

Środki z 1% podatku nie stanowią już głównego źródła finansowania działalności większych organizacji, natomiast dla mniejszych podmiotów ich wysokość często nie pokrywa kosztów zatrudnienia osoby do prowadzenia biura czy zatrudnienia księgowego, który sporządziłby prawidłowo sprawozdanie finansowe i nadzorował wypełnienie obowiązków sprawozdawczych. Wydaje się, że część organizacji rezygnuje ze starań o ten status z uwagi na:

1. otrzymywanie środków 1% podatku przez większe organizacje, którym łatwiej jest dotrzeć z informacją do podatników, którzy mogliby przekazać organizacji te środki,
2. możliwość uzyskania środków pochodzących z 1% podatku za pośrednictwem innych organizacji pożytku publicznego, dzięki czemu organizacje pozarządowe unikają sprawozdawczości, która jest obowiązkowa dla organizacji pożytku publicznego,
3. mniejsze zainteresowanie podatników działaniami organizacji na rzecz: rewitalizacji (dwa wskazania w sprawozdaniu merytorycznym za 2022 rok), upowszechniania i ochrony praw konsumentów (dziewięć wskazań), działalności na rzecz weteranów i weteranów poszkodowanych w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. *o weteranach działań poza granicami państwa* (dziewięć wskazań), promocji Rzeczypospolitej Polskiej za granicą (11 wskazań), działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn (16 wskazań), pomoc Polonii i Polakom za granicą (18 wskazań).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 2. Liczba nowych organizacji pożytku publicznego w poszczególnych miesiącach 2022 roku

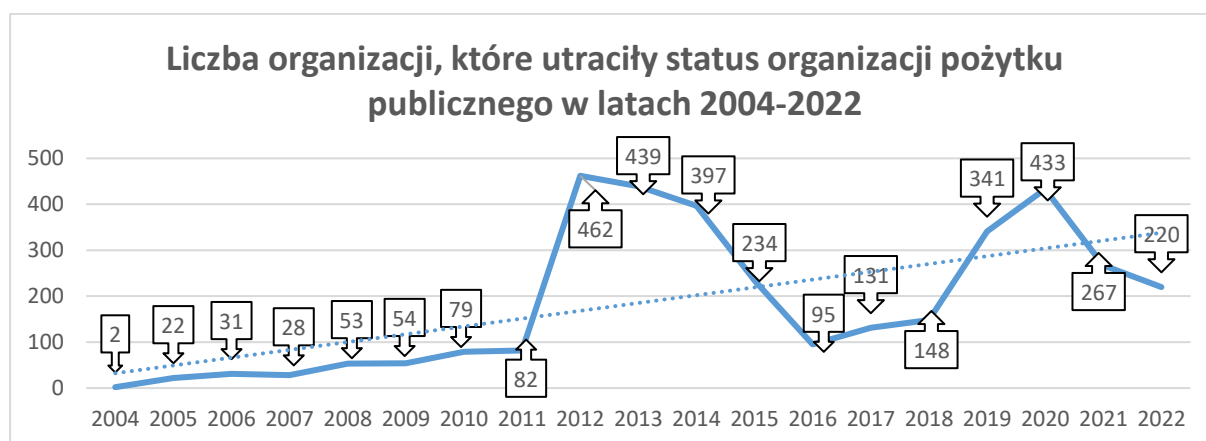
Gdy przyjrzymy się bliżej liczbie nowych organizacji pożytku publicznego w 2022 roku w podziale na poszczególne miesiące, zauważymy, co prezentuje wykres 2, że liczba ta utrzymywała się na podobnym poziomie na początku (styczeń – marzec) i pod koniec roku (grudzień), gdy status otrzymało miesięcznie 25–27 organizacji. Najwięcej organizacji uzyskało status w listopadzie (62), czyli przed opublikowaniem na stronie NIW-CRSO wykazu OPP uprawnionych do otrzymania 1% podatku w następnym roku, oraz w październiku (34), a najmniej – w kwietniu (14), maju (17) i sierpniu (16). Prawdopodobnie większa liczba organizacji, które uzyskały status organizacji pożytku publicznego na początku i na końcu 2022 roku oznacza, że część wniosków o przyznanie statusu organizacji pożytku publicznego organizacje składały w ostatniej chwili, aby być uprawnionymi do otrzymania 1% podatku w następnym roku, i nie wszystkie sądy rejestrowe zdążyły rozpatrzyć dokumenty do 30 listopada. Podobna sytuacja miała miejsce w 2021 roku.

2.1.2. Utrata statusu organizacji pożytku publicznego

Organizacja pożytku publicznego traci status OPP z chwilą wykreślenia przez sąd rejestrowy z Krajowego Rejestru Sądowego informacji o spełnianiu wymagań określonych w art. 20 ustawy, stanowiących podstawę przyznania statusu organizacji pożytku publicznego. Organizacja pożytku publicznego, w stosunku do której właściwy sąd rejestrowy wydał postanowienie w sprawie wykreślenia statusu organizacji pożytku publicznego:

1. informuje Dyrektora NIW-CRSO o wysokości niewydatkowanych na dzień wydania tego postanowienia środków finansowych pochodzących z 1% podatku, w terminie 14 dni od dnia doręczenia tego postanowienia,
2. przekazuje niewydatkowane na dzień wydania ww. postanowienia środki finansowe pochodzących z 1% podatku na rzecz Funduszu Wspierania Organizacji Pożytku Publicznego, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia.

Z danych pochodzących z Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że w latach 2004–2022 najwięcej organizacji straciło status organizacji pożytku publicznego w 2012 roku – 462, a najmniej w 2004 roku – 2, co obrazuje wykres 3. Od 2012 roku liczba organizacji, które utraciły status OPP, spadała aż do 2016 roku, po czym znowu zaczęła wzrastać, osiągając w 2020 roku poziom 433 organizacji. W latach 2021–2022 ponownie zmniejszyła się liczba organizacji, którym są rejestrowy wykreślił informację o statucie organizacji pożytku publicznego.

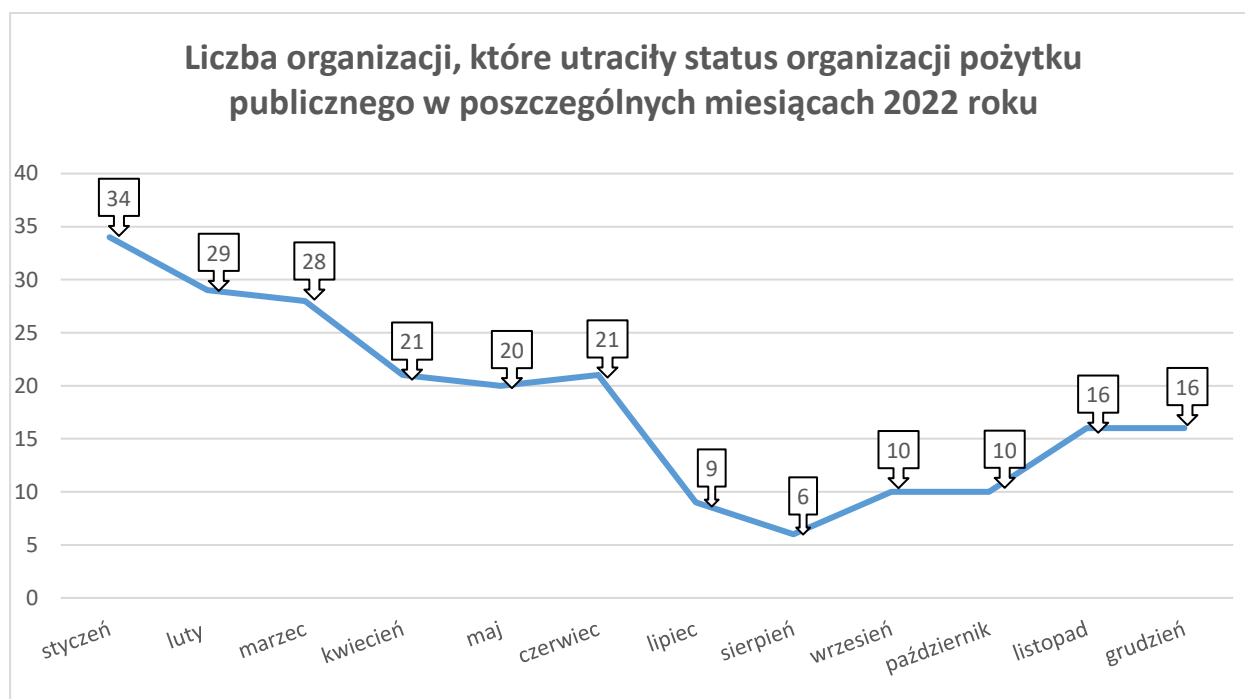

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 3. Liczba organizacji, które utraciły status organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2022

W stosunku do poprzedniego roku, tj. 2021 roku, liczba organizacji, które straciły status OPP w 2022 roku, spadła do 220. Niezależnie od powyższego linia trendu wskazuje na tendencję wzrostową, jeśli chodzi o liczbę organizacji, którym została wykreślona informacja o posiadaniu statusu organizacji pożytku publicznego.

W 2022 roku najwięcej organizacji utraciło status OPP w pierwszym i drugim kwartale (styczeń – 34, luty – 29, marzec – 28 i kwiecień – 21, maj – 20 oraz czerwiec – 21), a najmniej – w trzecim kwartale i czwartym kwartale (lipiec – 9, sierpień – 6 i wrzesień – 10 oraz październik – 10, listopad – 16, grudzień – 16). Jedna organizacja uzyskała i utraciła status organizacji pożytku publicznego w grudniu 2022 roku. Z kolei inna uzyskała status OPP w listopadzie 2022 roku, a następnie straciła we wrześniu 2023 roku. Rozkład dotyczący utraty statusu organizacji pożytku publicznego w poszczególnych miesiącach przedstawia wykres 4.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 4. Liczba organizacji, które utraciły status organizacji pożytku publicznego w poszczególnych miesiącach 2022 roku

Zmniejszenie liczby organizacji, które utraciły status OPP w 2022 roku, prawdopodobnie jest związane z mniejszą liczbą wniosków, które Dyrektor NIW-CRSO skierował do sądów, dotyczących pozbawienia organizacji statusu organizacji pożytku publicznego, w szczególności ze względu na brak zamieszczenia sprawozdań w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego. Widoczna jest także niewielka tendencja spadkowa w podziale miesięcznym, z nieznacznym wzrostem w listopadzie i grudniu. Zmniejszona liczba wniosków wysłanych do sądów wynika również z większej liczby zamieszczonych sprawozdań przez organizacje w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie NIW-CRSO.

2.2. Charakterystyka organizacji pożytku publicznego na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości oraz sprawozdań merytorycznych za 2022 rok

2.2.1. Liczba organizacji pożytku publicznego a zamieszczone sprawozdania

Według danych Ministerstwa Sprawiedliwości na koniec grudnia 2022 roku status organizacji pożytku publicznego posiadało 10 028 organizacji, przy czym obowiązek sprawozdawczy wypełniły 9 464, co stanowi 94,38% organizacji zobowiązanych do zamieszczenia sprawozdań za 2022 rok (stan na 1 grudnia 2023 roku).

Poniższe zestawienie oraz wykres przedstawiają liczbę zamieszczonych sprawozdań w bazie sprawozdań OPP oraz liczbę organizacji pożytku publicznego, które posiadały status OPP na dzień 31 grudnia danego roku i były zobowiązane do zamieszczenia sprawozdań. Wykazana obecnie mniejsza liczba zamieszczonych sprawozdań za 2022 rok wynika z tego, że część organizacji wypełnia obowiązek sprawozdawczy po terminie, więc liczebność tych sprawozdań zapewne wzrośnie, jak to zdarzało się w poprzednich latach. Poza tym do zamieszczenia sprawozdań zobowiązane są również organizacje, które mają otwartą likwidację lub ogłoszona jest ich upadłość. Na podstawie art. 22 ust. 5 ustawy sądy rejestrowe powinny z urzędu w takich sytuacjach pozbawiać te organizacje statusu organizacji pożytku publicznego, jednakże praktyka wskazuje, że przepis ten nie zawsze jest stosowany.

Rok	Liczba sprawozdań zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego	Liczba organizacji pożytku publicznego na koniec danego roku zobowiązanych do zamieszczenia sprawozdań	% zamieszczonych sprawozdań
2011	7 613	8 429	90,32
2012	7 985	8 489	94,06
2013	8 177	8 556	95,57
2014	8 480	8 696	97,52
2015	8 719	8 975	97,15
2016	8 918	9 348	95,40
2017	9 119	9 680	94,20
2018	9 314	9 976	93,36
2019	9 387	9 985	94,01
2020	9 463	9 900	95,59
2021	9 528	9 937	95,88
2022	9 464	10 028	94,38

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań za lata 2011–2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Tabela 1. Liczba zamieszczonych sprawozdań za lata 2011– 2022 w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań za lata 2011–2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 5. Liczba zamieszczonych sprawozdań za lata 2011–2022 w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego

W tym miejscu warto podkreślić, że niektóre organizacje wiążą status organizacji pożytku publicznego tylko z możliwością otrzymywania 1% podatku. Gdy organizacja nie jest uprawniona do otrzymania 1% podatku, często sądzi, że nie dotyczy jej obowiązek sprawozdawczy. Z powyższych danych wynika, że nieznacznie zmniejszyła się liczba zamieszczonych sprawozdań za 2022 rok w porównaniu do liczby zamieszczonych sprawozdań w roku poprzednim. Jednakże dane dotyczące poprzednich lat zostały uaktualnione na dzień przygotowania zestawienia do niniejszej informacji, dlatego faktycznie zwiększyła się liczba zamieszczonych sprawozdań organizacji za poprzednie lata z uwagi na zamieszczenie zaległych sprawozdań. W porównaniu danych dotyczących zamieszczonych sprawozdań na ostatni dzień sprawozdawczy liczba sprawozdań za 2022 rok zwiększyła się w stosunku do liczby sprawozdań za 2021 rok zarówno w przypadku organizacji, których rok obrotowy jest zgodny z rokiem kalendarzowym (15 lipca w 2023 roku przypadł w sobotę, więc organizacje miały czas na zamieszczenie sprawozdań za 2022 rok do poniedziałku 17 lipca) – o 58 organizacji – jak i organizacji, których rok obrotowy jest inny niż kalendarzowy (30 listopada), o dwie organizacje. Niezależnie od powyższego nadal część organizacji nie zamieściła sprawozdań za 2022 rok.

2.2.2. Forma prawna organizacji pożytku publicznego

Formy prawne organizacji pożytku publicznego są ograniczone ustawowo do organizacji pozarządowych, tj. stowarzyszeń i fundacji, oraz podmiotów określonych w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 4 ustawy, czyli osób prawnych i jednostek organizacyjnych działających na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego, spółek akcyjnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz klubów sportowych będących spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy *o sporcie*, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Poniżej przedstawiamy w tabeli 2 zestawienie form prawnych organizacji pożytku publicznego wg stanu na 31 grudnia 2022 roku oraz wykres 6, z których jednoznacznie wynika, że dominującą formą prawną wśród organizacji pożytku publicznego w 2022 roku, podobnie jak w ubiegłych latach, były stowarzyszenia i fundacje. Stanowiły one łącznie 87,36% wszystkich podmiotów (8 760 organizacji), w tym 57,84% stowarzyszenia (5 800 organizacji) i 29,52% fundacje (2 960 organizacji).

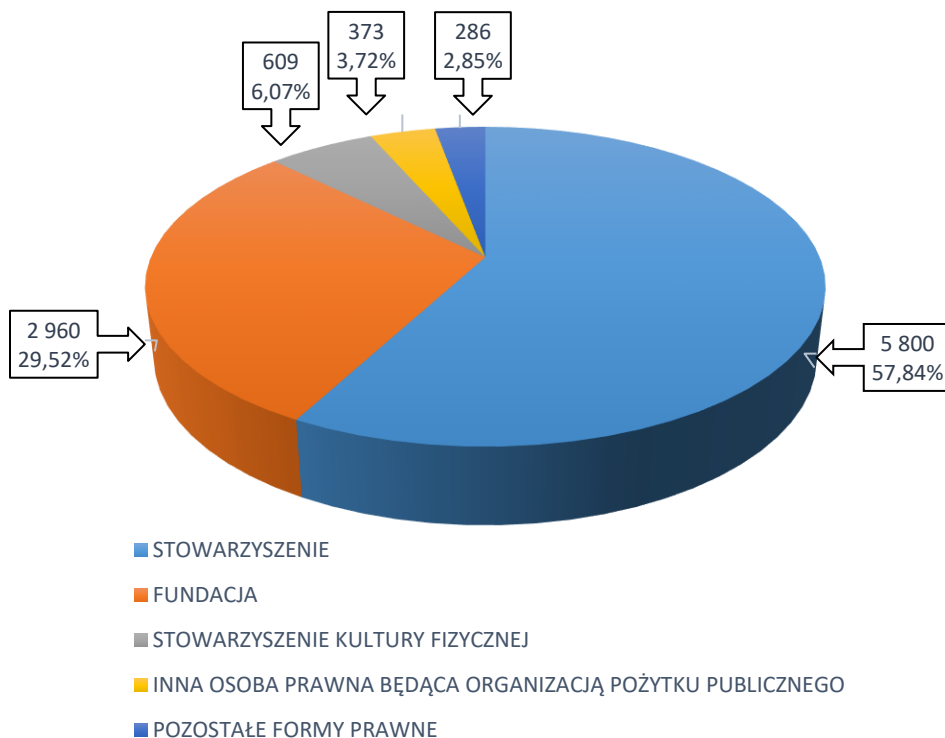
Forma prawna	Liczba organiza
STOWARZYSZENIE	5 800
FUNDACJA	2 960
STOWARZYSZENIE KULTURY FIZYCZNEJ	609
INNA OSOBA PRAWNA BĘDĄCA ORGANIZACJĄ POŻYTKU PUBLICZNEGO	373
KOŚCIELNA OSOBA PRAWNA BĘDĄCA ORGANIZACJĄ POŻYTKU PUBLICZNEGO	59
ZWIĄZEK STOWARZYSZEŃ	56
NIEPOSIADAJĄCA OSOBOWOŚCI PRAWNEJ INSTYTUCJA KOŚCIELNA BĘDĄCA ORGANIZACJĄ POŻYTKU PUBLICZNEGO	44
ZWIĄZEK SPORTOWY	32
NIEPOSIADAJĄCA OSOBOWOŚCI PRAWNEJ ORGANIZACJA POŻYTKU PUBLICZNEGO	26
SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	22
STOWARZYSZENIE KULTURY FIZYCZNEJ O ZASIĘGU OGÓLNOKRAJOWYM	18
JEDNOSTKA TERENOWA STOWARZYSZENIA POSIADAJĄCA OSOBOWOŚĆ PRAWNĄ	14
POLSKI ZWIĄZEK SPORTOWY	4
CECH RZEMIEŚLNICZY	2
INNA ORGANIZACJA SPOŁECZNA LUB ZAWODOWA	2
IZBA GOSPODARCZA	2
ZWIĄZKI ROLNIKÓW, KÓŁEK I ORGANIZACJI ROLNICZYCH	2
INNA ORGANIZACJA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH	1
SPÓŁDZIELNIA	1
SPÓŁKA AKCYJNA	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2022 roku

Tabela 2. Formy prawne organizacji pożytku publicznego w 2022 roku

Niewielki odsetek organizacji miał formę prawną stowarzyszenia kultury fizycznej 6,07% i innej osoby prawnej będącej organizacją pożytku publicznego 3,72%. Pozostałe formy prawne dotyczą 286 organizacji, czyli 2,85%, posiadających inne formy prawne niż te wymienione powyżej.

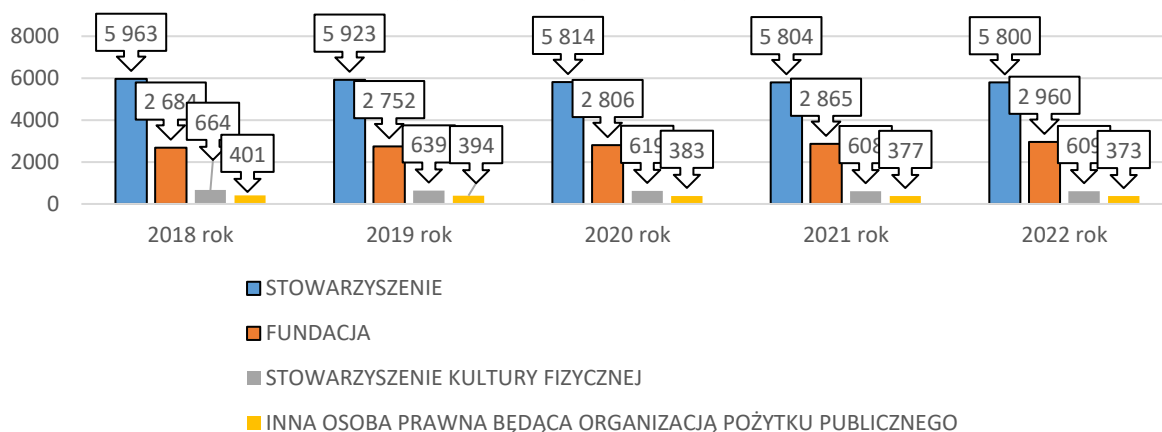
Formy prawne organizacji pożytku publicznego w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2022 roku
Wykres 6. Liczba organizacji pożytku publicznego w 2022 roku w podziale na formę prawną

Dynamika zmian w zakresie struktury form prawnych organizacji pożytku publicznego w latach 2017–2022, co widać na wykresie 7, wskazuje na nieznaczne zmniejszenie liczby stowarzyszeń, stowarzyszeń kultury fizycznej oraz innych osób prawnych będących organizacją pożytku publicznego, natomiast zauważalny jest przyrost fundacji z 2 684 w 2018 roku do 2 960 w 2022 roku.

Liczba organizacji pożytku publicznego w podziale według czterech dominujących form prawnych w latach 2018–2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2022 roku
Wykres 7. Liczba organizacji pożytku publicznego w latach 2017–2022 w podziale na dominujące formy prawne

2.2.3. Podział terytorialny organizacji pożytku publicznego wg województw, liczby organizacji oraz ich procentowego udziału w liczbie ogółem

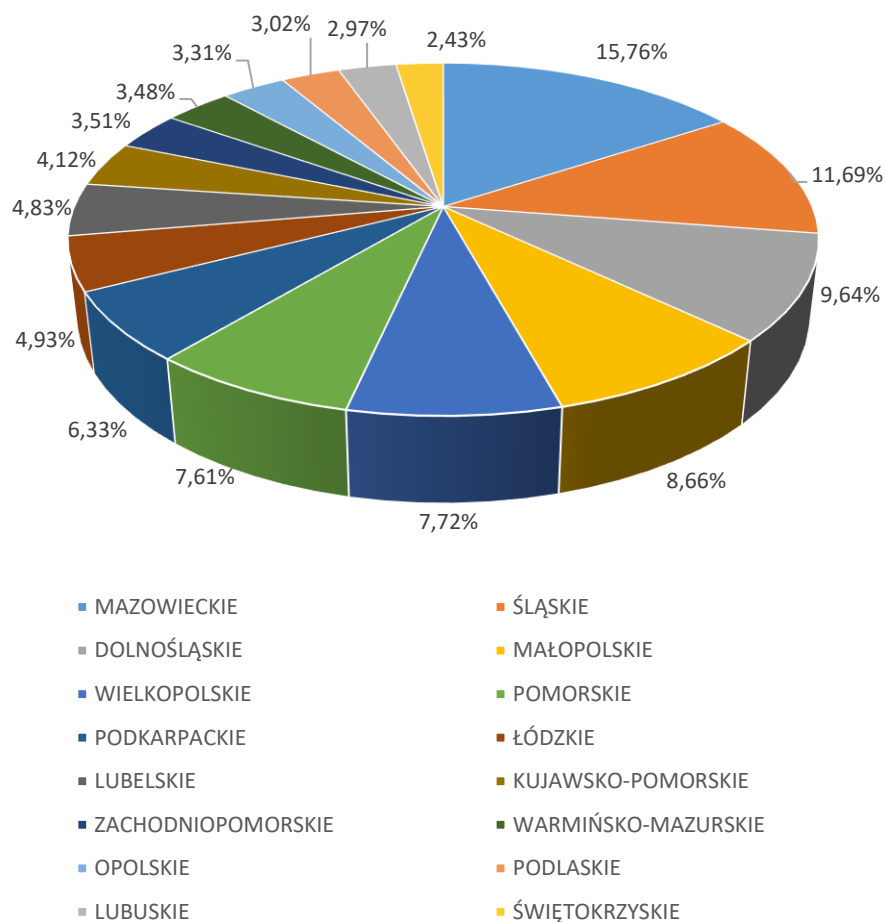
Z danych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że na koniec 2022 roku 10 028 podmiotów miało status OPP. Najwięcej organizacji pożytku publicznego, bo 1 580, czyli 15,76% ogółu, miało swoją siedzibę w województwie mazowieckim. Blisko połowa wszystkich organizacji, tj. 45,74%, mieściła się w jednym z czterech województw – mazowieckim, śląskim, dolnośląskim lub małopolskim.

Województwo	Liczba z organizacji
MAZOWIECKIE	1 580
ŚLĄSKIE	1 172
DOLNOŚLĄSKIE	967
MAŁOPOLSKIE	868
WIELKOPOLSKIE	774
POMORSKIE	763
PODKARPACKIE	635
ŁÓDZKIE	494
LUBELSKIE	484
KUJAWSKO-POMORSKIE	413
ZACHODNIOPOMORSKIE	352
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	349
OPOLSKIE	332
PODLASKIE	303
LUBUSKIE	298
ŚWIĘTOKRZYSKIE	244

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2022 roku

Tabela 3. Liczba organizacji w 2022 roku w podziale terytorialnym

Udział liczby organizacji w poszczególnych województwach w ich liczbie ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2022 roku
Wykres 8. Udział liczby organizacji w poszczególnych województwach w ich liczbie ogółem

Powyższe dane pokazują, że najmniej organizacji pożytku publicznego miało siedzibę w województwach: opolskim (3,31%), podlaskim (3,02%), lubuskim (2,97%) i świętokrzyskim (2,43%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2022 roku
Wykres 9. Liczba organizacji pożytku publicznego wg stanu na 31 grudnia 2022 roku w podziale terytorialnym

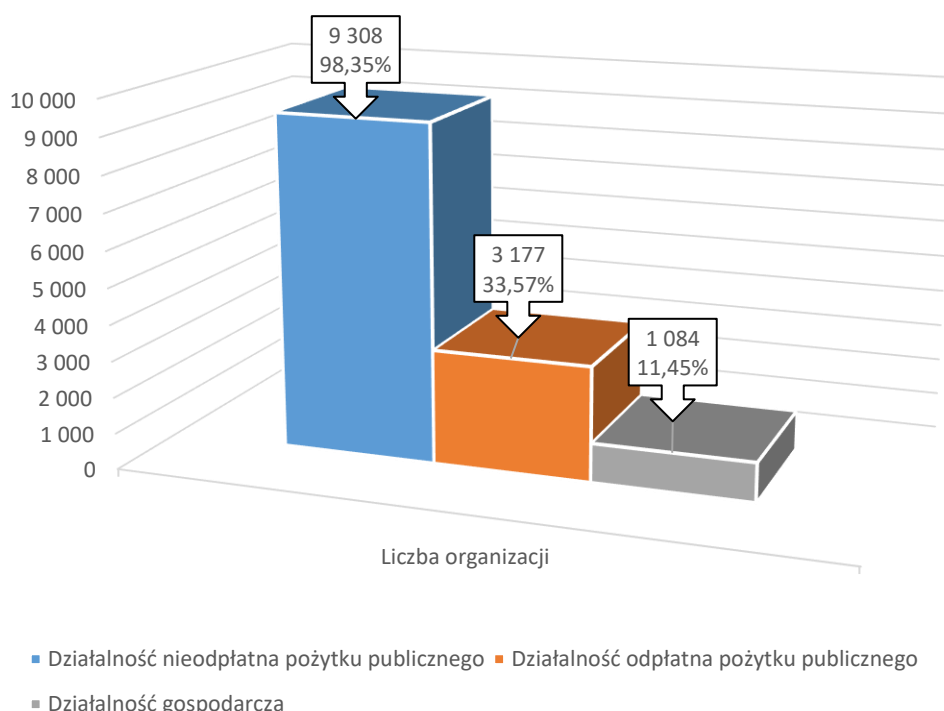
2.2.4. Sfery działalności pożytku publicznego

Organizacje pożytku publicznego zgodnie ze wzorem sprawozdania merytorycznego mają możliwość wskazania trzech głównych sfer pożytku publicznego, w ramach których prowadzą działalność nieodpłatną i odpłatną pożytku publicznego.

Jak wynika ze sprawozdań zamieszczonych w bazie sprawozdań za 2022 rok, na dzień 1 grudnia 2022 roku 9 308 organizacji wskazało, że prowadziło nieodpłatną działalność pożytku publicznego (czyli 98,35% organizacji, które zamieściły sprawozdania), a z kolei 3 177 organizacji – odpłatną pożytku publicznego (33,57%). Przy czym warto podkreślić, że organizacja może prowadzić zarówno działalność pożytku publicznego nieodpłatną, jak i odpłatną.

1 084 organizacje podało, że prowadziły w 2022 roku działalność gospodarczą, co stanowi 11,45% organizacji, które zamieściły sprawozdania w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego.

**Wskazania organizacji pożytku publicznego dotyczące
działalności prowadzonej w 2022 roku
(liczba wskazań wraz z % udziałem w liczbie
zamieszczonych sprawozdań)**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2022 rok zamieszczonych na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2022 roku)

Wykres 10. Wskazania dotyczące prowadzonej działalności w 2022 roku

Tylko 528 organizacji pożytku publicznego (5,58%) wskazało w sprawozdaniach za 2022 rok, że prowadziło jednocześnie działalność nieodpłatną i odpłatną pożytku publicznego oraz działalność gospodarczą. Z kolei 5 747 organizacji prowadziło wyłącznie działalność nieodpłatną pożytku publicznego, co stanowi 60,72% organizacji, które zamieściły sprawozdania za 2022 rok. Jedynie 140 organizacji (1,48%) podało, że prowadziło wyłącznie działalność odpłatną pożytku publicznego. Ponad jedna czwarta organizacji (2 493 organizacji, co stanowi 26,34%) prowadziła wyłącznie działalność nieodpłatną i odpłatną pożytku publicznego bez działalności gospodarczej, a 540 organizacji (5,70%) – wyłącznie działalność nieodpłatną pożytku publicznego i działalność gospodarczą. Co ciekawe, 16 organizacji wskazało, że prowadziło tylko działalność odpłatną pożytku publicznego i działalność gospodarczą (0,17%).

Z uwagi na obowiązek prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego wprowadziliśmy w formularzu sprawozdania merytorycznego konieczność wykazania prowadzenia nieodpłatnej lub odpłatnej działalności pożytku publicznego. Dlatego też organizacja nie może podać, że prowadzi wyłącznie działalność gospodarczą.

Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba organizacji
Działalność nieodpłatna pożytku publicznego	9 308
Działalność odpłatna pożytku publicznego	3 177
Działalność gospodarcza	1 084
Jednocześnie działalność nieodpłatna, odpłatna i gospodarcza	528
Tylko nieodpłatna działalność pożytku publicznego	5 747
Tylko odpłatna działalność pożytku publicznego	140
Działalność nieodpłatna i odpłatna pożytku publicznego	2 493
Działalność nieodpłatna pożytku publicznego i gospodarcza	540
Działalność odpłatna pożytku publicznego i gospodarcza	16

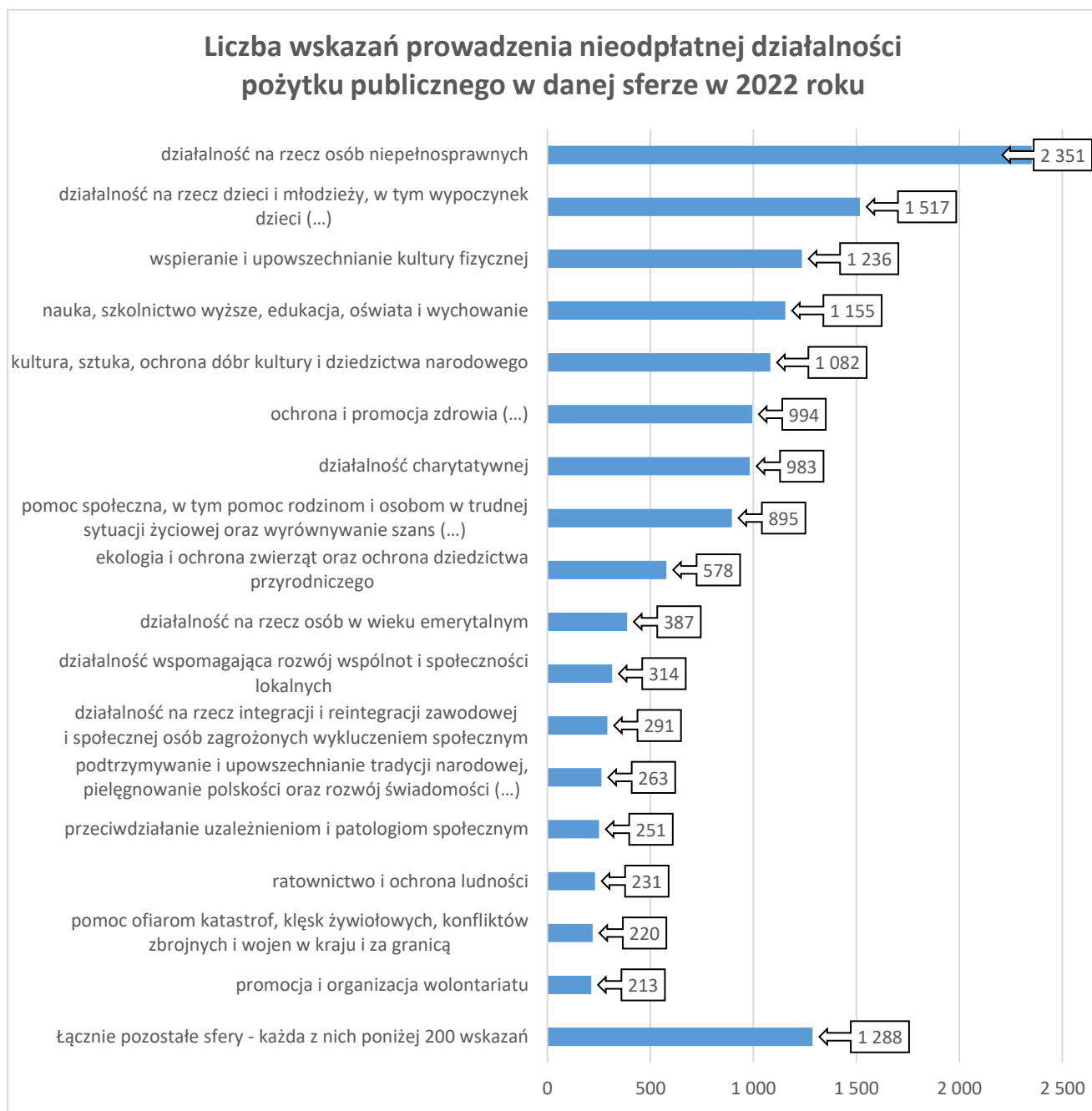
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2022 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Tabela 4. Liczba organizacji w podziale na prowadzoną działalność w 2022 roku

W sprawozdaniach merytorycznych za 2022 rok organizacje najczęściej wskazały, że prowadziły nieodpłatną działalność pożytku publicznego w sferach:

- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych – 2 351 wskazań, co stanowi 12,80% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży – 1 517 wskazań, czyli 8,26% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej – 1 236 wskazań, czyli 6,73% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania – 1 155 wskazań, co stanowi 6,29% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego – 1 082 wskazania, co stanowi 5,89% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. *o działalności leczniczej* – 994 wskazania, co stanowi 5,41% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- działalności charytatywnej – 983 wskazania, co stanowi 5,35% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób – 895 wskazań, co stanowi 4,87% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego – 578 wskazań, co stanowi 3,15% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,

- działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym – 387 wskazań, co stanowi 2,11% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego.

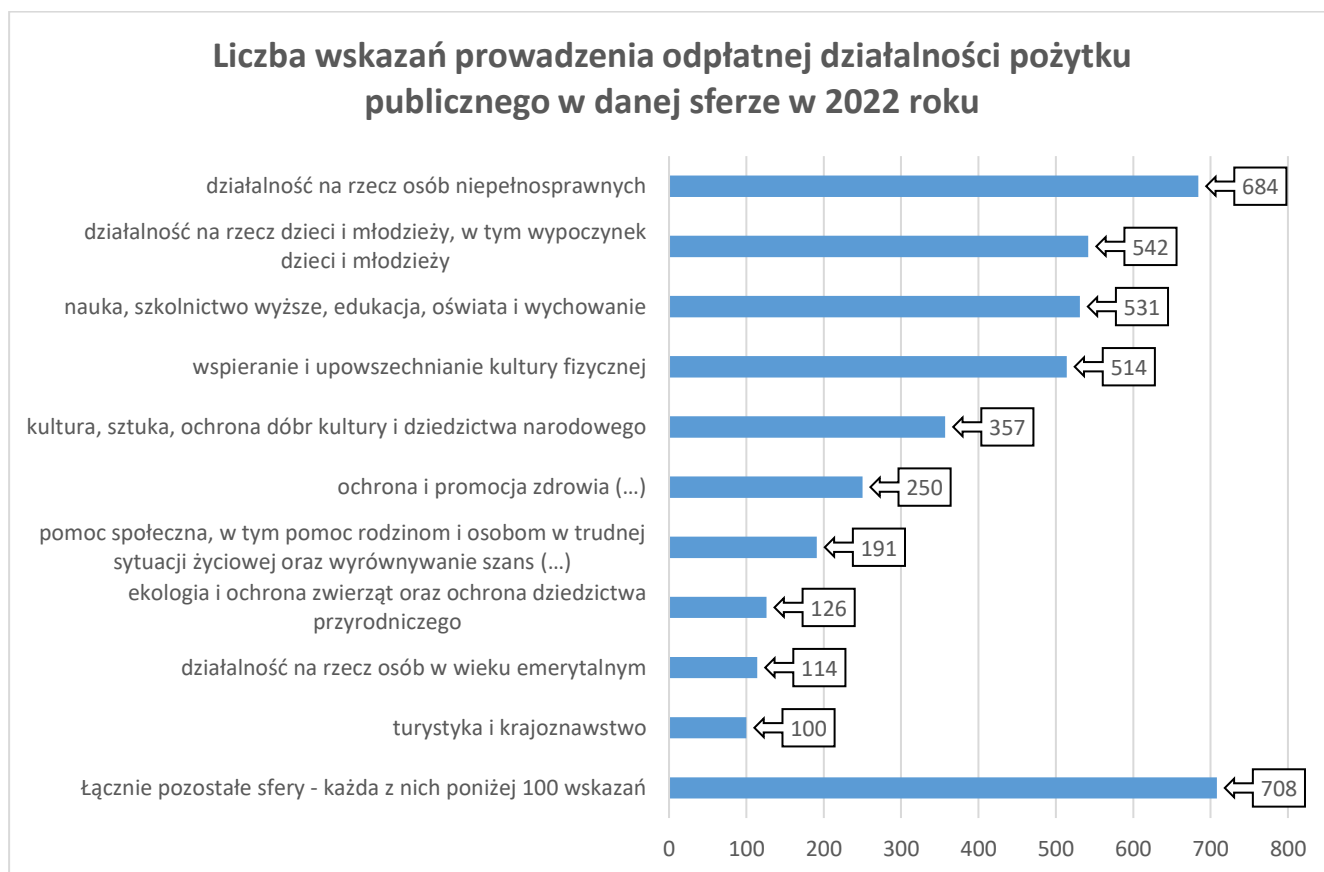
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2022 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 11. Wskazania dotyczące prowadzonej nieodpłatnej działalności pożytku publicznego w 2022 roku

Odpłatną działalność pożytku publicznego organizacje pożytku publicznego prowadziły głównie w sferach:

- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych – 684 wskazania, co stanowi 3,72% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,

- działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży – 542 wskazania, czyli 2,95% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania – 531 wskazań, czyli 2,89% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej – 514 wskazań, co stanowi 2,80% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego – 357 wskazań, co stanowi 1,94% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- ochrony i promocji zdrowia, w tym działalność lecznicza w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. *o działalności leczniczej* – 250 wskazań, co stanowi 1,36% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2022 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 12. Wskazania dotyczące prowadzonej odpłatnej działalności pożytku publicznego w 2022 roku

2.2.5. Przychody organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2022 rok

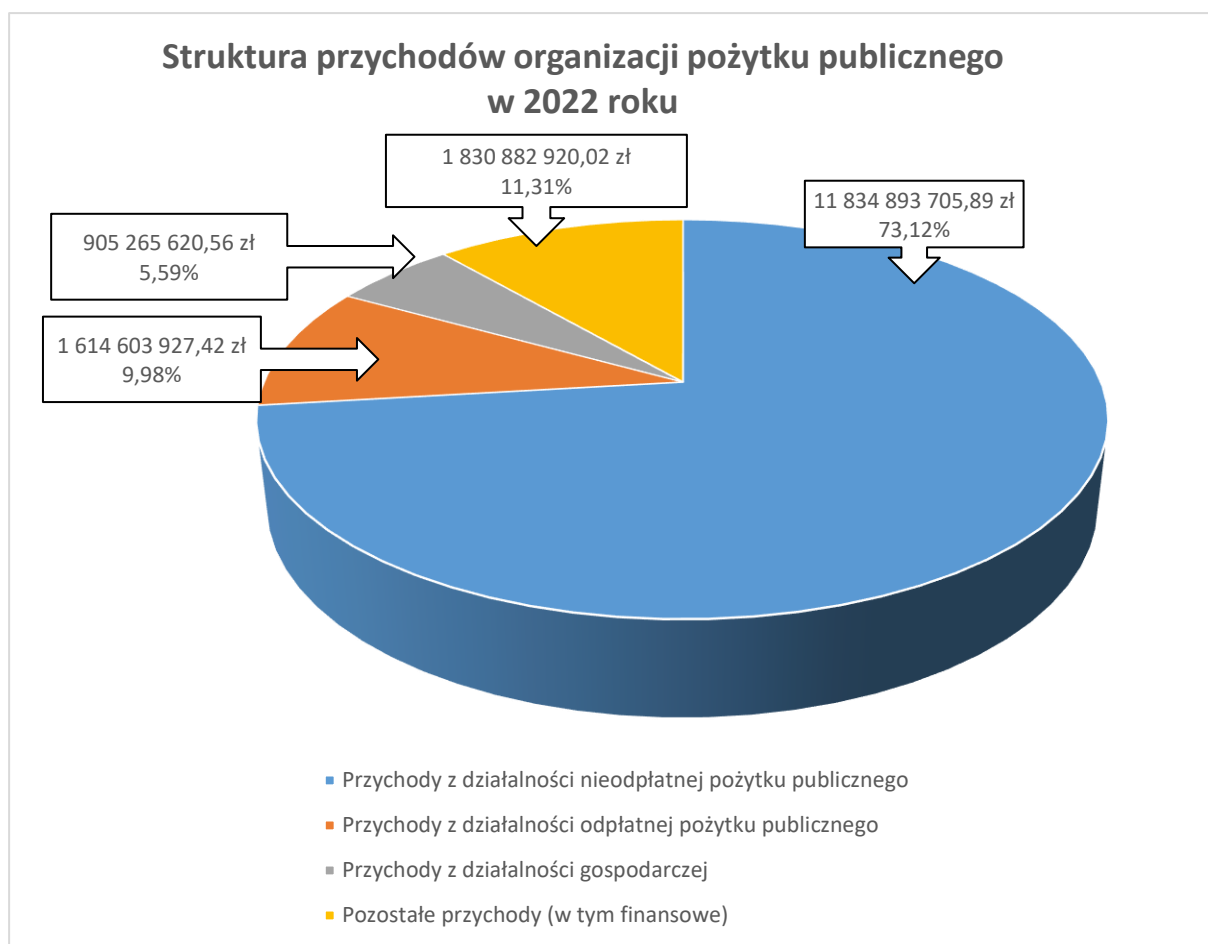
Jak wynika z danych zawartych w sprawozdaniach merytorycznych za 2022 rok, łączna kwota przychodów ogółem organizacji wyniosła **16 185 646 173,04 zł**; mediana przychodów – 150 405,25 zł, a średnia – 1 710 233,11 zł. Przychód ogółem organizacji

w tym roku wzrósł o 4 070 635 435,84 zł wobec przychodu ogółem roku poprzedniego, tj. o 33,60 punktu procentowego.

Na przychody ogółem organizacji pożytku publicznego składają się:

- przychody z działalności nieodpłatnej pożytku publicznego – **11 834 893 705,89 zł**, które były wyższe o 3 206 707 058,60 zł niż w 2021 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 37,17 punktu procentowego), przy czym procentowy udział w przychodach ogółem, również wzrósł o 1,90 punktu procentowego.
- przychody z działalności odpłatnej pożytku publicznego **1 614 603 927,42 zł**, które były wyższe o 320 490 749,23 zł niż w 2021 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 24,77 punktu procentowego), co jednocześnie stanowi zmniejszenie udziału w przychodach ogółem o 0,70 punktu procentowego,
- przychody z działalności gospodarczej **905 265 620,56 zł**, które były wyższe o 149 811 694,38 zł niż w 2021 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 19,83 punktu procentowego), przy czym procentowy udział w przychodach ogółem zmniejszył się o 0,65 punktu procentowego,
- pozostałe przychody (w tym przychody finansowe) **1 830 882 920,02 zł**, które zwiększyły się w stosunku do 2021 roku o 393 625 933,63 zł (wzrost względem poprzedniego roku o 27,39 punktu procentowego), podczas gdy procentowy udział w przychodach ogółem zmniejszył się o 0,55 punktu procentowego.

W 2022 roku widoczne jest wyraźne zwiększenie przychodów ze wszystkich źródeł, w tym głównie w ramach prowadzonej działalności pożytku publicznego (nieodpłatnej i odpłatnej) oraz pozostałej działalności, a także nieznacznie mniejszy wzrost przychodów z działalności gospodarczej.

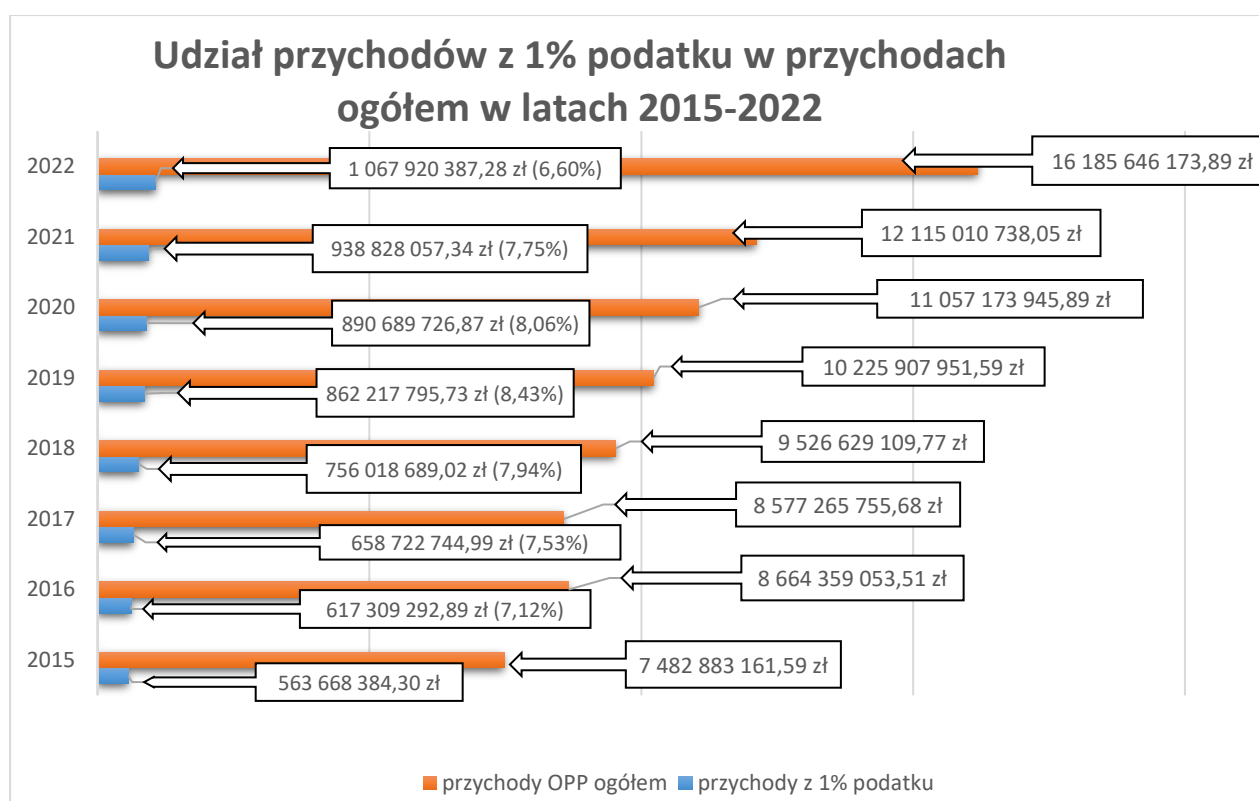
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 13. Struktura przychodów organizacji pożytku publicznego w 2022 roku

Przychody z 1% podatku wykazane w sprawozdaniach merytorycznych za 2022 rok wyniosły **1 067 920 387,28 zł** i stanowiły 6,60% łącznej kwoty przychodów ogółem organizacji pożytku publicznego, przy czym nieznacznie zmniejszył się udział tych przychodów w przychodach ogółem o 1,15 punktu procentowego względem poprzedniego roku. Najwyższa kwota uzyskana z 1% podatku przez organizację wyniosła 210 773 061,83 zł; aż 1 088 organizacji nie wykazało w sprawozdaniu merytorycznym przychodów z 1% podatku, pomimo że w wykazie organizacji pożytku publicznego uprawnionych do otrzymania 1% podatku zostało uwzględnionych 8 910 organizacji pożytku publicznego wg stanu na 30 listopada 2021 roku. Natomiast zgodnie z danymi Ministerstwa Finansów 159 organizacji, które były do tego uprawnione, nie otrzymało żadnych środków z tytułu 1% podatku. Według danych zawartych w sprawozdaniach merytorycznych przychód z 1% podatku wzrósł o 129 092 329,94 zł wobec przychodów z tego tytułu w 2021 roku, tj. o 13,75 punktu procentowego.

Przychód z 1% podatku przedstawiony w sprawozdaniach merytorycznych za 2022 rok jest niższy o 46 434 958,10 zł od sumy środków przekazanych organizacjom pożytku publicznego podanej w *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego w 2022 roku (z rozliczenia za 2021 rok)*. Z dodatkowej analizy wynika, że część organizacji, które mają oddziały terenowe, nie uwzględnia w sprawozdaniu merytorycznym środków

z 1% podatku przekazanych jednostkom podległym na podstawie celu szczegółowego. Powstała różnica może również wynikać z przyjętych przez organizacje zasad memoriałowej i współmierności, a także z uwagi na popełnione przez organizacje błędy w trakcie wypełniania sprawozdań merytorycznych, w tym brak wyodrębnienia tych przychodów w planie kont. Poza tym ww. *Informacja* została przygotowana przez Ministerstwo Finansów na dzień 15 września 2022 roku, podczas gdy sprawozdania organizacji pożytku publicznego obejmują cały rok kalendarzowy. W związku z powyższym porównywanie danych z Ministerstwa Finansów z danymi wynikającymi ze sprawozdań merytorycznych może sprawiać problem podczas ich analizy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za lata 2015–2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 14. Udział 1% podatku w przychodach ogółem organizacji pożytku publicznego w latach 2015–2022

Z danych wykazanych w sprawozdaniach za lata 2015–2022 wynika, że zarówno przychody organizacji, jak i kwoty uzyskiwane przez OPP z 1% podatku systematycznie rosną. Wyjątkiem pod tym względem był 2017 rok, w którym nastąpił spadek łącznych przychodów organizacji o 87 093 297,83 zł, czyli 1,01% w stosunku do 2016 roku. Średnio od 2015 roku przychody organizacji rosły o 7,91%, a przychody z 1% podatku o 8,12% rok do roku. Również w 2022 roku w stosunku do poprzedniego roku kwota przychodów OPP z 1% wzrosła o 129 092 329,94 zł, ale udział tych środków w całości przychodów zmalał o 1,15 punktu procentowego. Był to czwarty spadek udziału środków z tego źródła rok do roku w łącznej kwocie przychodów (poprzednie nastąpiły w 2016 roku oraz w latach 2020–2022).

Średnia przychodów organizacji pożytku publicznego wyniosła 1 710 233,11 zł, a mediana 150 405,25 zł (11,37 razy mniej). W przypadku przychodów pochodzących z 1% podatku średnia wyniosła 112 840,28 zł, a mediana zaledwie 4 933,50 zł (22,87 razy

mniej). Średnia przychodów z 1% podatku stanowi 0,05% przychodów z 1% podatku organizacji, która uzyskała najwyższą wykazaną wartość z tego tytułu w 2022 roku (210 773 061,83 zł). Natomiast mediana przychodów z 1% w 2022 roku wyniosła 4 933,50 zł i stanowi 0,00234% przychodów z 1% podatku organizacji, która wykazała najwyższą wysokość tych przychodów. Te dane wskazują na bardzo duże rozwarstwienie OPP pod względem łącznych przychodów, a szczególnie przychodów pochodzących z 1% podatku. Średnia jest statystyką wrażliwą na wartości skrajne, więc fakt, że jest ponad 22 razy większa od mediany wskazuje na to, że na jej wartość wpłynęły bardzo wysokie, wielomilionowe przychody z 1% podatku uzyskane przez relatywnie nieliczną grupę organizacji.

2022 rok	Przychody ogółem	Przychody z działalności nieodpłatnej	Przychody z działalności odpłatnej	Przychody z działalności gospodarczej	Pozostałe przychody (w tym przychody finansowe)
suma	16 185 646 173,89	11 834 893 705,89	1 614 603 927,42	905 265 620,56	1 830 882 920,02
średnia	1 710 233,11	1 250 517,09	170 604,81	95 653,59	193 437,19
mediana	150 405,25	67 603,17	0,00	0,00	220,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Tabela 5. Suma, średnia i mediana głównych przychodów działalności organizacji pożytku publicznego w 2022 roku (w zł)

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że odpłatna działalność pożytku publicznego i działalność gospodarcza faktycznie stanowią jedynie uzupełnienie przychodów organizacji w stosunku do nieodpłatnej działalności pożytku publicznego.

2.2.6. Koszty organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2022 rok

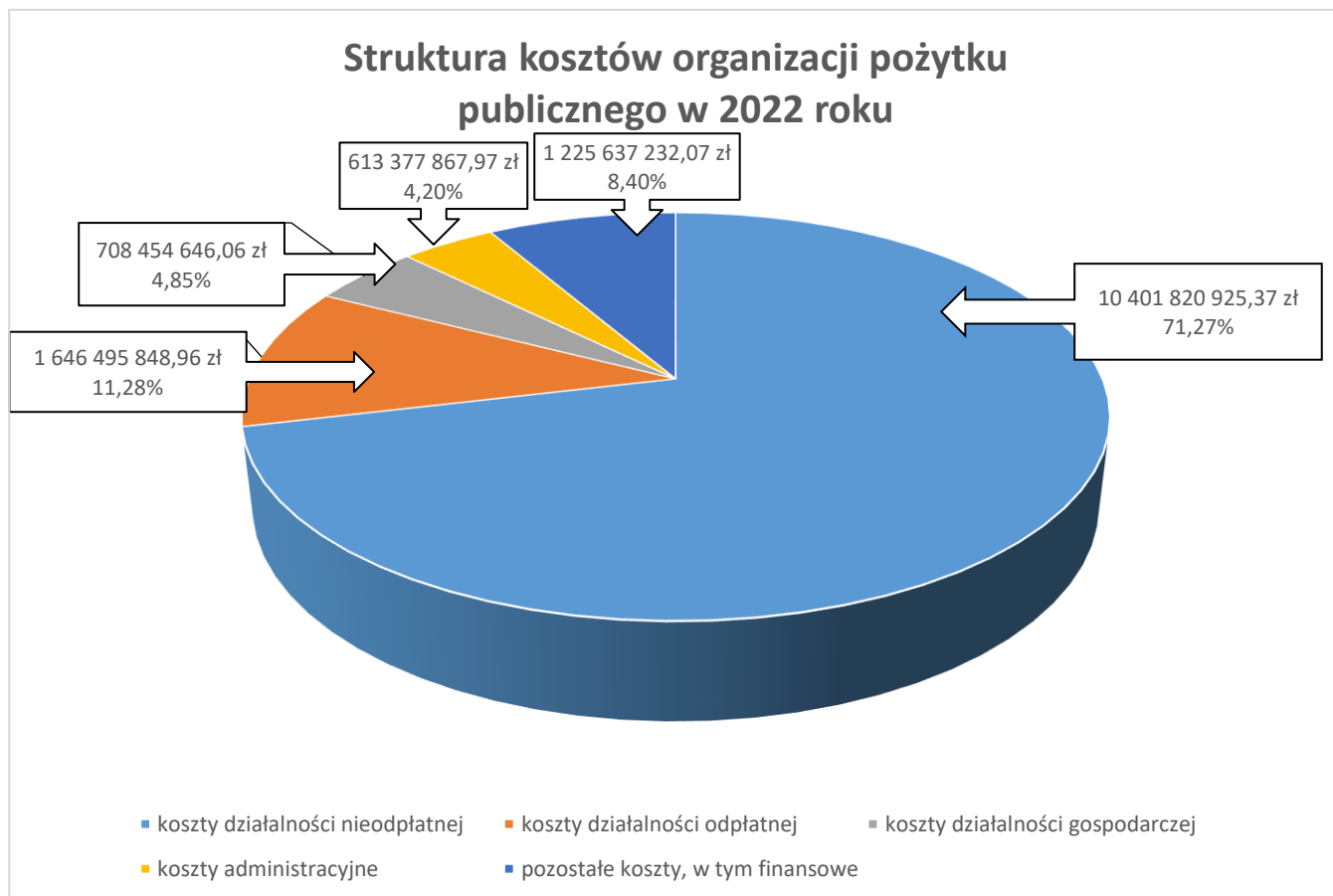
Organizacje pożytku publicznego poniosły w 2022 roku koszty łącznie w wysokości **14 595 786 520,43 zł** i w stosunku do poniesionych kosztów ogółem z poprzedniego roku były one wyższe o 3 266 639 549,04 zł, tj. o 28,83 punktu procentowego. Natomiast suma kosztów poniesionych w ramach 1% podatku i wykazanych w sprawozdaniach merytorycznych „pełnych” (sporządzonych przez organizacje, których łączne przychody w 2022 roku wyniosły ponad 100 000 zł) stanowiła **901 869 390,58 zł** i w porównaniu do roku poprzedniego zwiększyła się o 141 433 299,17 zł, tj. o 18,60 punktu procentowego. Na koszty ogółem zawarte w sprawozdaniach merytorycznych składają się następujące pozycje:

- koszty działalności nieodpłatnej pożytku publicznego w łącznej wysokości **10 401 820 925,37 zł**, które były wyższe o 2 526 385 375,26 zł niż w 2021 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 32,08 punktu procentowego), przy czym procentowy udział w kosztach ogółem, również wzrósł o 1,76 punktu procentowego,
- koszty działalności odpłatnej pożytku publicznego w łącznej wysokości **1 646 495 848,96 zł**, które były wyższe o 289 920 856,53 zł niż w 2021 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 21,37 punktu procentowego), co jednocześnie stanowi zmniejszenie udziału w kosztach ogółem o 0,69 punktu procentowego,
- koszty działalności gospodarczej w łącznej wysokości **708 454 646,06 zł**, które były wyższe o 109 470 055,97 zł niż w 2021 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 18,28 punktu procentowego), przy czym procentowy udział w kosztach ogółem zmniejszył się o 0,44 punktu procentowego,
- koszty administracyjne w łącznej wysokości **613 377 867,97 zł**, które zwiększyły się o 61 889 379,03 zł w stosunku do 2021 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 11,22 punktu procentowego), podczas gdy procentowy odsetek w kosztach ogółem zmniejszył się o 0,67 punktu procentowego,
- koszty pozostałe (w tym finansowe) w łącznej wysokości **1 225 637 232,07 zł**, które zwiększyły się o 278 973 882,25 zł w stosunku do 2021 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 29,47 punktu procentowego), przy czym procentowy udział w kosztach ogółem zwiększył się o 0,04 punktu procentowego.

2022 rok	Koszty organizacji w okresie sprawozdawczym ogółem	Koszty działalności nieodpłatnej pożytku publicznego	Koszty działalności odpłatnej pożytku publicznego	Koszty działalności gospodarczej	Koszty administracyjne	Pozostałe koszty (w tym koszty finansowe)
suma	14 595 786 520,43	10 401 820 925,37	1 646 495 848,96	708 454 646,06	613 377 867,97	1 225 637 232,07
średnia	1 542 242,87	1 099 093,50	173 974,62	74 857,85	64 811,69	129 505,20
mediana	138 043,63	61 156,90	0,00	0,00	0,00	40,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Tabela 6. Suma, średnia i mediana głównych kosztów działalności organizacji pożytku publicznego w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 15. Struktura kosztów organizacji pożytku publicznego w 2022 roku

Z danych wykazanych w sprawozdaniach merytorycznych za 2022 rok wynika, że organizacje pożytku publicznego poniosły średnio koszty w wysokości 1 542 242,87 zł, jednak mediana kosztów ogółem wyniosła 138 043,63 zł.

Według danych zawartych w sprawozdaniach merytorycznych organizacji, które uzyskały w 2022 roku przychody powyżej 100 000 zł (sprawozdania merytoryczne „pełne” sporządzone przez 5 391 organizacje, czyli o 476 więcej niż w poprzednim roku), organizacje te poniosły w wysokości 41 472 893,02 zł koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku za 2021 rok, które zwiększyły się w stosunku do poprzedniego roku o 4 836 516,47 zł (przyrost o 13,20 punktu procentowego). Stanowią one 0,28% kosztów ogółem (przy czym procentowy udział w kosztach ogółem był niższy w stosunku do 2021 roku o 0,04 punktu procentowego), a 27 058 717,21 zł to środki z 1% podatku (zwiększenie wykorzystania tych środków względem 2021 roku o 3 132 955,91 zł). Z informacji zawartych w sprawozdaniach merytorycznych za 2022 rok wynika, że prawie $\frac{2}{3}$ kosztów (65,24%) poniesionych na kampanię informacyjną lub reklamową związaną z pozyskiwaniem 1% podatku została sfinansowana z tych środków. Jednocześnie zwiększyła się kwota kosztów poniesionych na rzecz ww. kampanii o 4 836 516,47 zł, a także wysokość środków z 1% podatku wykorzystanych na te kampanie (wzrost o 3 132 955,91 zł). Z powyższego wynika, że coraz

silniejsza jest konkurencja pomiędzy organizacjami pożytku publicznego o podatników, którzy decydują się wskazać jedną z nich w zeznaniach podatkowych.

Na koszty ogółem poniesione w 2022 roku ze środków z 1% podatku, czyli **901 869 390,58 zł**, które zwiększyły się o 141 433 299,17 zł (wzrost względem poprzedniego roku o 18,60 punktu procentowego), składają się następujące pozycje:

- koszty działalności nieodpłatnej pożytku publicznego poniesione z 1% podatku w łącznej wysokości **847 644 901,71 zł**, które były wyższe o 130 825 925,97 zł niż w 2021 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 18,25 punktu procentowego), przy czym procentowy udział w kosztach ogółem poniesionych z 1% podatku zmniejszył się o 0,28 punktu procentowego,
- koszty działalności odpłatnej pożytku publicznego poniesione z 1% podatku w łącznej wysokości **25 596 116,04 zł**, które były wyższe o 1 639 356,16 zł niż w 2021 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 6,84 punktu procentowego), przy czym procentowy udział w kosztach ogółem poniesionych z 1% podatku zmniejszył się o 0,31 punktu procentowego,
- koszty administracyjne poniesione z 1% podatku w łącznej kwocie **20 065 577,13 zł**, które były wyższe o 5 427 321,46 zł niż w 2021 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 37,08 punktu procentowego), przy czym procentowy udział w kosztach ogółem poniesionych z 1% podatku wzrósł o 0,30 punktu procentowego,
- pozostałe koszty (w tym koszty finansowe) poniesione z 1% podatku w łącznej wysokości **8 562 795,70 zł**, które były wyższe o 3 540 695,58 zł niż w 2021 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 70,50 punktu procentowego), przy czym procentowy udział w kosztach ogółem poniesionych z 1% podatku zwiększył się o 0,29 punktu procentowego.

2022 rok	Koszty organizacji ogółem poniesione z 1% podatku	Koszty działalności nieodpłatnej pożytku publicznego poniesione z 1% podatku	Koszty działalności odpłatnej pożytku publicznego poniesione z 1% podatku	Koszty administracyjne poniesione z 1% podatku	Pozostałe koszty poniesione z 1% podatku
suma	901 869 390,58	847 644 901,71	25 596 116,04	20 065 577,13	8 562 795,70
średnia	167 291,67	157 233,33	4 747,93	3 722,05	1 588,35
mediana	6 408,50	5 204,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

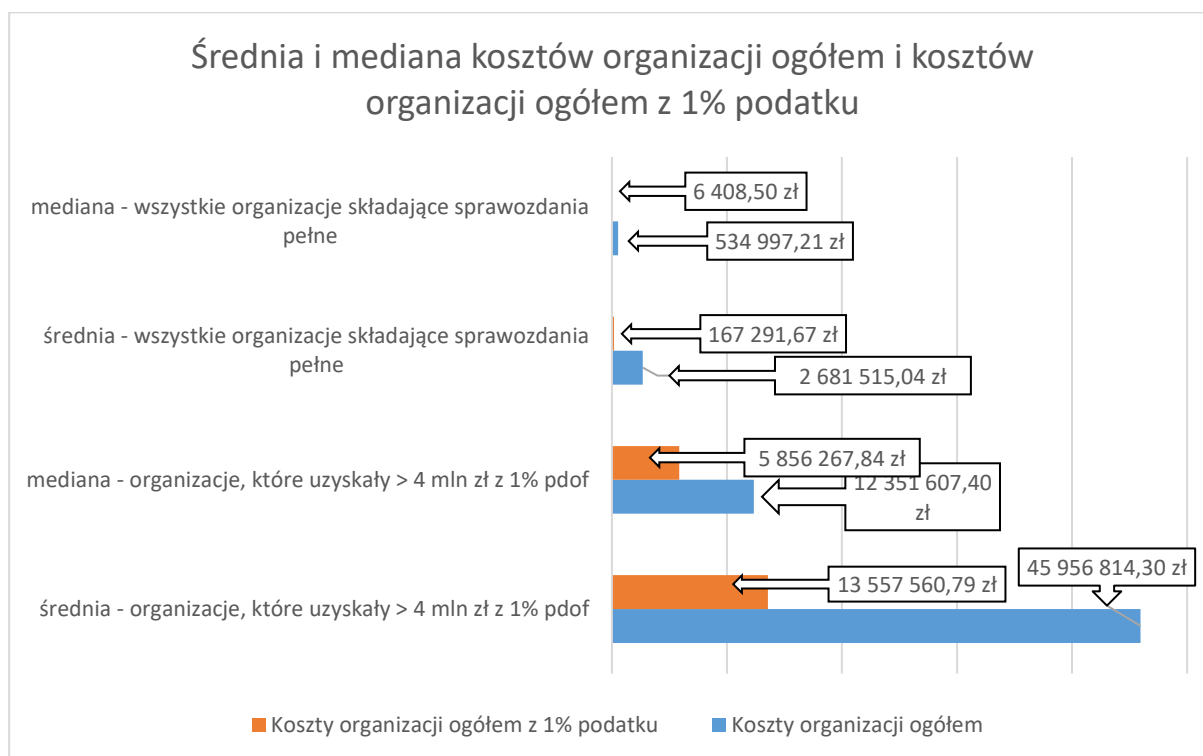
Tabela 7. Suma, średnia i mediana głównych kosztów działalności organizacji pożytku publicznego w 2022 roku poniesionych ze środków z 1% podatku

Z przedstawionych powyżej danych, analogicznie jak w przypadku przychodów, wynika, że odpłatna działalność pożytku publicznego i działalność gospodarcza faktycznie stanowią jedynie uzupełnienie przychodów organizacji w stosunku do nieodpłatnej działalności pożytku publicznego.

Porównanie danych dotyczących kosztów ogólnych zamieszczonych w sprawozdaniach pełnych wskazuje na to, że koszty ponoszone przez organizacje ze środków uzyskanych z 1% podatku są bardziej zróżnicowane niż koszty ponoszone ze wszystkich źródeł. Średnia kosztów organizacji ogółem z 1% podatku wyniosła 167 291,67 zł, co stanowi 6,24% średniej kosztów ogółem. Natomiast mediana kosztów organizacji z 1% podatku wyniosła zaledwie 6 408,50 zł, czyli 1,2% mediany kosztów ogółem; oznacza to, że koszty

z 1% podatku stanowią niewielką część kosztów ogólnych organizacji. Dane pokazują, że wysokość kosztów ponoszonych przez organizacje ze środków uzyskanych z 1% podatku jest bardziej zróżnicowana, niż ma to miejsce w przypadku kosztów ponoszonych ze wszystkich źródeł. Jednocześnie w tej kategorii kosztów bardziej widoczne jest rozwarstwienie organizacji (mediana jest ponad 26-krotnie niższa niż średnia, podczas gdy w przypadku kosztów ponoszonych ze wszystkich źródeł różnica jest ponad 5-krotna).

Analogiczne statystyki dla grupy 40 organizacji, które w 2022 roku uzyskały ponad 4 mln zł z 1% podatku, wskazują na to, że ponoszą one znacznie wyższe koszty niż inne organizacje. Średnie kosztów ponoszonych ze wszystkich źródeł i kosztów z 1% podatku są wyższe od mediany odpowiednio 3,72 i 2,32-krotnie, co świadczy o tym, że tę grupę tworzą organizacje podobne do siebie pod względem ponoszonych kosztów. Średnia kosztów tych organizacji z 1% podatku wyniosła 13 557 560,79 zł, co stanowi aż 29,5% średniej kosztów ogółem, natomiast mediana kosztów organizacji ponoszonych z 1% podatku wyniosła 5 856 267,84 zł, czyli 47,41% mediany kosztów ogółem. Bardzo wysoki udział kosztów ponoszonych z 1% podatku w ogólnych kosztach organizacji (ponad 47%, biorąc pod uwagę medianę, i ponad 29%, biorąc pod uwagę średnią) potwierdza, że są to organizacje, które wyspecjalizowały się w pozyskiwaniu środków z 1% podatku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 16. Średnia i mediana kosztów organizacji ogółem oraz kosztów organizacji ogółem pokrywanych z 1% podatku zaprezentowane w podziale na wszystkie organizacje pożytku publicznego oraz organizacje, które uzyskały z 1% podatku kwotę 4 mln zł lub wyższą i prowadzą subkonta na rzecz osób fizycznych

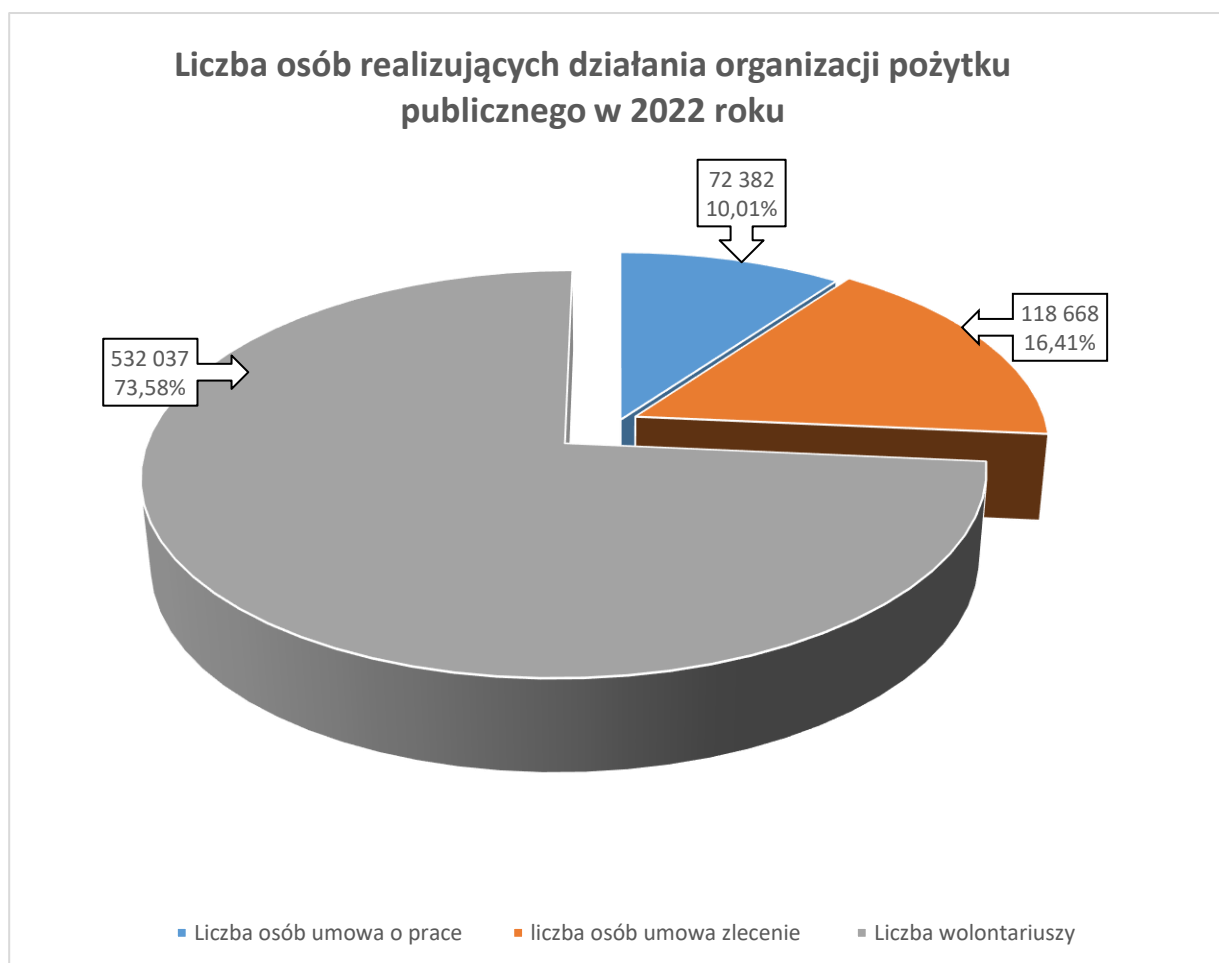
2.2.7. Pracownicy i wolontariusze

Organizacje pożytku publicznego wykazały w sprawozdaniach merytorycznych za 2022 rok zatrudnienie 191 050 osób, w tym 72 382 osób w ramach stosunku pracy (wzrost o 1,56 punktu procentowego w stosunku do 2021 roku) i 118 668 osób

na podstawie umów cywilnoprawnych (zwiększenie liczby osób zatrudnionych w takiej formie o 13,07 punktu procentowego więcej niż w poprzednim roku sprawozdawczym). Ponad połowa organizacji (54,70% organizacji pożytku publicznego) z 9 464 organizacji, tj. 5 176, które zamieściły sprawozdania w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego, skorzystała z pomocy 532 037 wolontariuszy (wzrost o 13,38 punktu procentowego więcej niż w poprzednim okresie sprawozdawczym).

W 2022 roku organizacje pożytku publicznego wypłaciły wynagrodzenia w łącznej wysokości 4 725 858 416,07 zł (wzrost o 671 024 537,35 zł, tj. o 16,55 punktu procentowego względem wynagrodzeń wypłaconych w 2021 roku), w tym 3 369 081 539,76 zł z tytułu umów o pracę (zwiększenie o 429 775 457,35 zł, czyli o 14,62 punktu procentowego w stosunku do 2021 roku) oraz 1 356 776 876,31 zł z tytułu umów cywilnoprawnych (zwiększenie o 241 249 080,00 zł, tj. o 21,63 punktu procentowego niż wypłacono w ramach tego rodzaju umów w 2021 roku). Wypłacone przez organizacje pożytku publicznego wynagrodzenia stanowią 32,38% wszystkich kosztów poniesionych w 2022 roku (mniej o 3,41 punktu procentowego niż w 2021 roku), przy czym 3 764 organizacje (o 94 organizacje więcej niż w 2021 roku) nie wykazały w sprawozdaniu merytorycznym żadnych wynagrodzeń, czyli opierały się głównie na społecznej pracy swoich członków, osób, które z tymi organizacjami sympatyzują, oraz wsparciu wolontariuszy. Mediana wypłaconych w organizacji łącznie wynagrodzeń wszystkim pracownikom w całym 2022 roku wyniosła 11 501,25 zł (wzrost o 2 042,25 zł), natomiast średnio w organizacjach wszystkim pracownikom danej organizacji wypłacono 499 676,28 (wzrost o 63 015,30 zł).

W 2022 roku wzrosła o 1 109 liczba osób zatrudnionych w organizacjach na podstawie umowy o pracę (z 71 273 do 72 382), zwiększyła się również liczba osób, które pracowały w nich na podstawie umów cywilnoprawnych, o 13 714 osoby (z 104 954 do 118 668). Według danych ze sprawozdań merytorycznych za 2022 rok zwiększyła się również o 62 769 osób liczba wolontariuszy (z 469 268 do 532 037), którzy wspierali organizacje pożytku publicznego. W 2022 roku łącznie o 77 592 była większa liczba osób działających na rzecz organizacji pożytku publicznego, w tym osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę lub umowę cywilnoprawną oraz wolontariuszy (przyrost o 12,02 punktu procentowego).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 17. Liczba osób realizujących działania w organizacjach pożytku publicznego w 2022 roku

Przedstawione dane potwierdzają, że działalność organizacji pożytku publicznego opiera się zdecydowanie na pracy społecznej, w tym wolontariacie, bowiem prawie $\frac{3}{4}$ personelu organizacji pożytku publicznego (73,58% wszystkich osób zaangażowanych w działalność na rzecz organizacji), w rozumieniu osób wypełniających sprawozdanie merytoryczne, to wolontariusze. W 2022 roku zwiększyła się liczba organizacji pożytku publicznego o 170, tj. o 3,40 punktu procentowego, z 5 006 do 5 176, które wskazały, że skorzystały ze świadczeń wolontariuszy. W 2022 roku 6 422 organizacje (67,86% wszystkich organizacji, które zamieściły sprawozdania) podały brak zatrudnienia osób na podstawie stosunku pracy (w 2021 roku takich organizacji było 6 311, czyli nastąpił wzrost o 111 organizacje – 1,76 punktu procentowego), a 4 134 organizacje (43,68% wszystkich organizacji) nie zatrudniało osób na podstawie umowy cywilnoprawnej (w poprzednim roku takich organizacji było 4 033, czyli nastąpił wzrost o 101 organizacji, tj. o 2,50 punktu procentowego). Co ciekawe, 3 764 organizacje (39,77% wszystkich organizacji) wykazały, że nie zatrudniały żadnych osób ani na podstawie stosunku pracy, ani w ramach umowy cywilnoprawnej (w 2021 roku takich organizacji było 3 670, czyli wzrósł odsetek takich organizacji o 2,56 punktu procentowego).

2022 rok	Liczba osób zatrudnionych w organizacji na podstawie stosunku pracy	Liczba osób w organizacji świadczących usługi na podstawie umowy cywilnoprawnej	Organizacja korzystała ze świadczeń wykonywanych przez wolontariuszy
suma	72 382	118 668	532 037
średnia	8	13	56
mediana	0	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Tabela 8. Suma, średnia i mediana dotycząca personelu organizacji pożytku publicznego

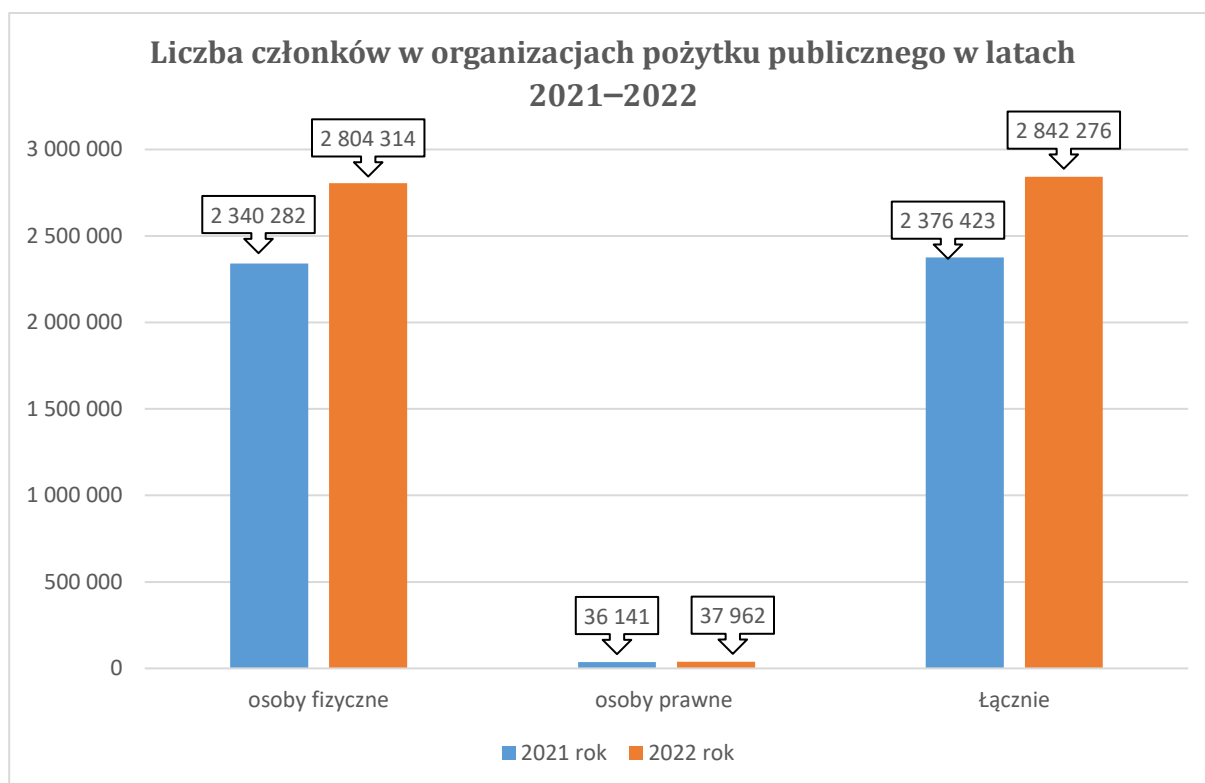
Jak wynika z powyższego zestawienia, organizacje pożytku publicznego zatrudniały średnio osiem osób na podstawie umowy o pracę (tyle samo jak w 2021 roku), a 13 osób na podstawie umowy cywilnoprawnej (wzrost o 2 osoby). Jednocześnie średnio 56 wolontariuszy wspierało działalność organizacji pożytku publicznego (wzrost o pięciu wolontariuszy).

O dużym rozwarstwieniu organizacji świadczy mediana ww. danych dotyczących personelu organizacji, bowiem pokazuje, że organizacje pożytku publicznego nie zatrudniały żadnych osób na podstawie stosunku pracy, jedna osoba świadczyła usługi na rzecz organizacji na podstawie umowy cywilnoprawnej oraz dwóch wolontariuszy wspierało działania organizacji. Z rozmów przeprowadzonych z organizacjami wynika, że najczęściej jedyną osobą zatrudnioną w organizacji jest osoba zajmująca się sprawami rozliczeniowymi (prowadzenie księgowości organizacji oraz rozliczanie realizowanych projektów).

2.2.8. Członkowie organizacji pożytku publicznego

Część organizacji pożytku publicznego z uwagi na formę prawną musi mieć członków (np. stowarzyszenia, stowarzyszenia kultury fizycznej, związki sportowe), natomiast inne nie (fundacje, spółki akcyjne, spółki z o.o.). Należy podkreślić, że wszystkie organizacje pożytku publicznego muszą mieć zarówno organ zarządzający (najczęściej jest to zarząd organizacji), jak i organ kontroli (najczęściej funkcję taką w stowarzyszeniu pełni komisja rewizyjna, a w fundacji – rada fundacji). W fundacjach i ww. spółkach członkowie tych organów formalnie nie mogą być członkami tych organizacji, bowiem te podmioty nie opierają się na pracy społecznej jej członków.

Dane ze sprawozdań merytorycznych wskazują, że na koniec 2022 roku organizacje pożytku publicznego miały w sumie 2 842 276 członków (wzrost o 465 853 członków, czyli o 19,60 punktu procentowego), w tym 2 804 314 osoby fizyczne (wzrost o 464 032 osoby, tj. o 19,83 punktu procentowego) i 37 962 osoby prawne (wzrost o 1 821 osób – o 5,04 punktu procentowego). Średnio organizacje wykazały jako swoich członków 296 osób fizycznych oraz cztery osoby prawne. Natomiast mediana wyniosła 19 osób fizycznych i żadnych osób prawnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 18. Liczba członków organizacji pożytku publicznego w latach 2021–2022 roku

2.3. *Przywileje i obowiązki organizacji pożytku publicznego*

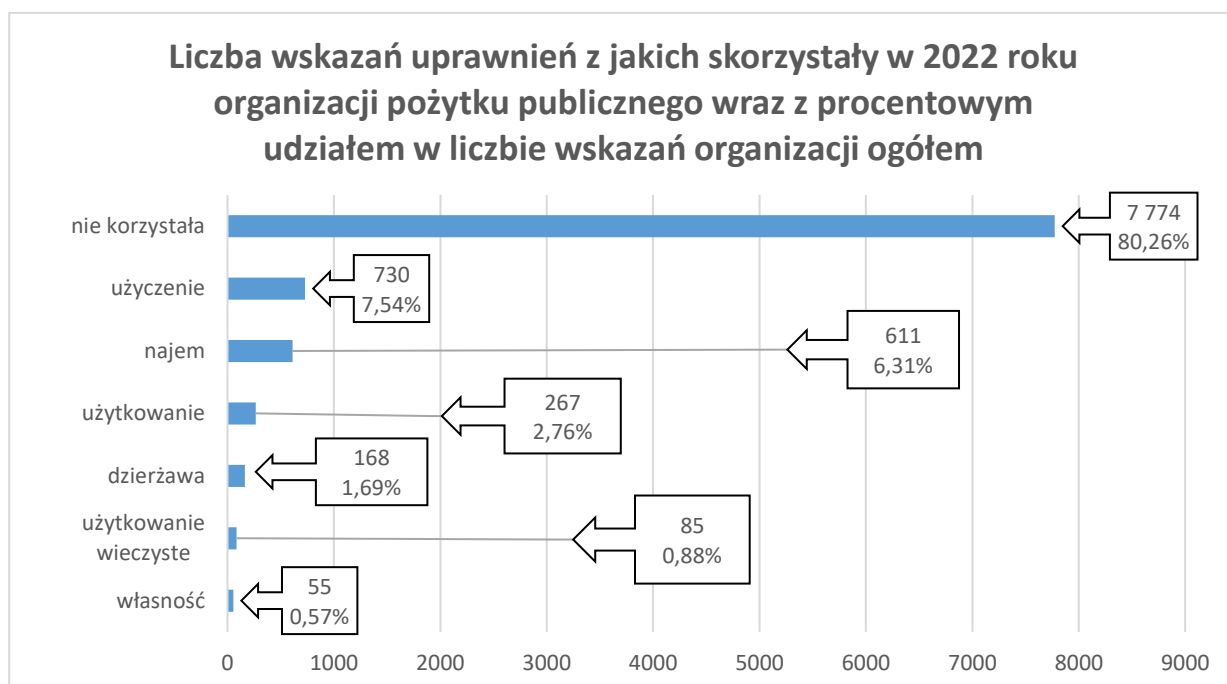
2.3.1. Korzystanie z uprawnień i zwolnień przez organizacje pożytku publicznego wynikających z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Ustawa przyznaje szczególne przywileje dostępne wyłącznie dla organizacji pożytku publicznego bądź w innej formie dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów sektora pozarządowego. Należy podkreślić, że zwolnienia organizacji pożytku publicznego od podatków lub opłat wskazanych w ustawie odnoszą się do prowadzonej przez nią działalności pożytku publicznego.

- uprawnienia w zakresie gospodarki nieruchomościami (art. 24 ust. 2 ustawy)

Zgodnie z art. 59 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o gospodarce nieruchomościami* minister właściwy ds. budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa może dokonać darowizny nieruchomości z zasobu Skarbu Państwa na rzecz organizacji pożytku publicznego prowadzącej działalność pożytku publicznego, na jej cele statutowe. Dodatkowo, zgodnie z art. 37 ust. 4a pkt 1 lit. a ww. ustawy, umowy użytkowania, najmu lub dzierżawy na czas oznaczony dłuższy niż 3 lata lub na czas nieoznaczony zawiera się w drodze bezprzetargowej, jeżeli użytkownikiem, najemcą lub dzierżawcą nieruchomości jest organizacja pożytku publicznego. Z danych z zamieszczonych sprawozdań merytorycznych za 2022 rok wynika, że 7 774 (82,14% z 9 464) organizacje nie korzystały ze wskazanych uprawnień. W związku z powyższym z uprawnień wynikających z ustawy skorzystało jedynie 1 690 organizacji (17,86%), które jednocześnie zamieściły w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego

sprawozdania za 2022 rok. Organizacje w sprawozdaniach merytorycznych za 2022 rok wykazały, że skorzystały w sumie z 1 912 przysługujących im uprawnień (organizacje mogą wskazać kilka uprawnień wynikających z ustawy). Zwiększyła się liczba wskazań organizacji, które skorzystały z uprawnień dotyczących użytkowania wieczystego i najmu (po 11 organizacji) oraz dzierżawy (wzrost o sześć organizacji), a także liczba organizacji, które nie skorzystały z żadnego uprawnienia (przyrost o 177 organizacji). Natomiast zmniejszyła się liczba wskazań organizacji, które skorzystały z następujących uprawnień: użyczenie (o 20 organizacji) oraz użytkowanie (zmniejszenie o dwie organizacje). Co ciekawe nie zmieniła się liczba organizacji korzystających z prawa własności (55 organizacji). Ww. dane zostały zaprezentowane na wykresie 19.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 19. Liczba wskazań uprawnień, z jakich skorzystały w 2022 roku organizacje pożytku publicznego

- zwolnienie od podatku dochodowego od osób prawnych (art. 24 ust. 1 pkt 1 ustawy)
Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 6c ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. *o podatku dochodowym od osób prawnych* wolne od podatku są dochody organizacji pożytku publicznego, w części przeznaczonej na działalność statutową bez względu na termin wydatkowania, z wyłączeniem działalności gospodarczej – w 2022 roku ze zwolnienia od podatku dochodowego od osób prawnych skorzystały w sumie 1 544 organizacje w łącznej kwocie 1 766 957 266,41 zł, co oznacza, że było o 30 organizacji więcej niż w 2021 roku, jednocześnie kwota zwolniona z tego podatku jest wyższa niż rok temu o 780 317 758,76 zł.
- zwolnienie od podatku od nieruchomości (art. 24 ust. 1 pkt 2 ustawy)
Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. *o podatkach i opłatach lokalnych* zwolnione od podatku od nieruchomości są nieruchomości lub ich części zajęte na prowadzenie nieodpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego – w 2022 roku ze zwolnienia od podatku

od nieruchomości skorzystało w sumie 1 517 organizacji, tj. o 55 więcej niż rok wcześniej.

- zwolnienie od opłat sądowych (art. 24 ust. 1 pkt 5 ustawy)

Zgodnie z art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. *o kosztach sądowych w sprawach cywilnych* organizacje pożytku publicznego nie mają obowiązku uiszczania opłat, z wyjątkiem prowadzonej przez te organizacje działalności gospodarczej. Dodatkowo, zgodnie z art. 95 ust. 1 pkt 7 ww. ustawy, nie pobiera się opłat od wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego organizacji społecznych oraz kościołów i związków wyznaniowych ubiegających się o status organizacji pożytku publicznego. W 2022 roku ze zwolnienia z opłat sądowych skorzystało w sumie 487 organizacji, czyli o 1 mniej niż w poprzednim roku.

- zwolnienie od opłaty skarbowej (art. 24 ust. 1 pkt 4 ustawy)

Dotyczy organizacji pożytku publicznego, które dokonują zgłoszenia lub składają wniosek o dokonanie czynności urzędowej albo wnioski o wydanie zaświadczenia lub zezwolenia – wyłącznie w związku z nieodpłatną działalnością pożytku publicznego zgodnie z art. 7 pkt 4 ustawy z 16 listopada 2006 r. *o opłacie skarbowej* – w 2022 roku ze zwolnienia od opłaty skarbowej skorzystało w sumie 466 organizacji, co oznacza zmniejszenie o 20 względem 2021 roku.

- zwolnienie od podatku od czynności cywilnoprawnych (art. 24 ust. 1 pkt 3 ustawy)

Organizacje pożytku publicznego, zgodnie z art. 8 pkt 2a ustawy z dnia 9 września 2000 r. *o podatku od czynności cywilnoprawnych*, zwolnione są od tego podatku, ale tylko wtedy, gdy dokonana czynność cywilnoprawna dotyczy realizacji nieodpłatnej działalności pożytku publicznego – w 2022 roku ze zwolnienia od czynności cywilnoprawnych skorzystały w sumie 234 organizacje, czyli o 11 mniej niż w poprzednim okresie sprawozdawczym.

- z innych zwolnień skorzystało 60 organizacji, czyli o dziewięć organizacji mniej niż w 2021 roku. Organizacje wskazywały przykładowo następujące zwolnienia: podatku od środków transportowych, podatku akcyzowego na węgiel, obniżenia czynszu, a także zwolnienia od, opłat pocztowych, za czynsz.

- uzyskiwanie 1% podatku (art. 27 ust. 1 ustawy)

Zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 ustawy podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych przekazują 1% podatku, obliczonego zgodnie z przepisami podatkowymi, na rzecz wybranej przez siebie organizacji pożytku publicznego. Otrzymane przez organizację pożytku publicznego środki finansowe pochodzące z 1% podatku mogą być wykorzystane wyłącznie na prowadzenie działalności pożytku publicznego. W 2022 roku 8 376 organizacji pożytku publicznego wykazało otrzymanie środków z 1% podatku (o 466 więcej niż rok temu). Szczegółowe informacje związane z 1% podatku zaprezentowano w rozdziale 3 niniejszego dokumentu.

- prawo do nieodpłatnego informowania przez jednostki publicznej radiofonii i telewizji o prowadzonej działalności nieodpłatnej pożytku publicznego (art. 26 ustawy)

Zgodnie z art. 26 ustawy, w związku z art. 23a ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. *o radiofonii i telewizji* jednostki publicznej radiofonii i telewizji umożliwiają organizacjom pożytku publicznego nieodpłatne informowanie o ich działalności na zasadach określonych w przepisach odrębnych. W 2022 roku z takiej możliwości skorzystało 548 organizacji pożytku publicznego, co stanowi jedynie 5,79% wszystkich

organizacji. W stosunku do poprzedniego roku liczba takich organizacji zmniejszyła się o 37 w 2022 roku.

- odbywanie służby zastępczej przez poborowych (art. 25 ustawy)

Kwestia ta jest uregulowana w art. 25 ustawy, która odsyła do przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. *o służbie zastępczej*. Odbycie służby zastępczej jest możliwe wyłącznie w ramach działalności statutowej organizacji pożytku publicznego, ponieważ służba zastępcza polega na wykonywaniu prac na rzecz ochrony środowiska, ochrony przeciwpożarowej, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, opieki nad osobami niepełnosprawnymi albo bezdomnymi oraz na rzecz administracji publicznej i wymiaru sprawiedliwości.

Należy jednak zaznaczyć, że na podstawie ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. *o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej* z dniem 1 stycznia 2010 roku zawieszono obowiązek odbywania zasadniczej służby wojskowej, a tym samym obowiązek odbywania służby zastępczej. Jednak zgodnie z art. 55 ww. ustawy w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa Państwa Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Rady Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa termin rozpoczęcia i okres trwania obowiązku odbywania zasadniczej służby wojskowej (tym samym służby zastępczej) przez osoby podlegające temu obowiązkowi, a także przeszkolenia wojskowego przez absolwentów szkół wyższych. W tym okresie zastosowanie będą miały również przepisy w zakresie kierowania do odbycia służby zastępczej oraz jej odbywania, określone w art. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. *o służbie zastępczej*.

Wzór sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego, określony rozporządzeniem Przewodniczącego Komitetu do spraw pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego nie zawiera pola do wypełnienia, w którym organizacja pożytku publicznego mogłaby wskazać informację o odbywaniu przez poborowych służby zastępczej.

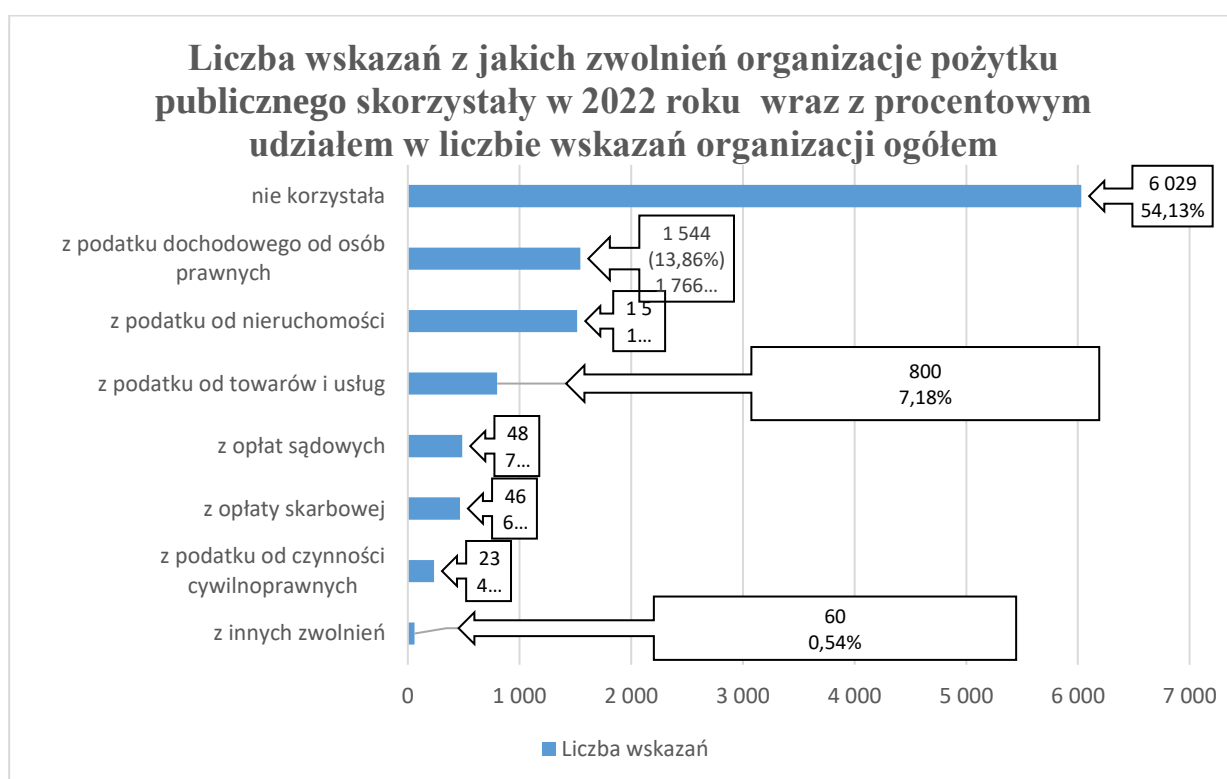
Organizacje pożytku publicznego mogą także korzystać ze zwolnień wynikających z innych ustaw:

- zwolnienie od podatku od towarów i usług (VAT)

W myśl art. 43 ust. 1 pkt. 16 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o podatku od towarów i usług* zwalnia się od podatku dostawę towarów, której przedmiotem są produkty spożywcze, z wyjątkiem wskazanych w tym akcie prawnym napojów alkoholowych, jeżeli są one przekazywane na rzecz organizacji pożytku publicznego w rozumieniu ustawy z przeznaczeniem na cele działalności charytatywnej prowadzonej przez tę organizację. Warunkiem jest posiadanie przez dokonującego dostawy towarów dokumentacji potwierdzającej dokonanie dostawy na rzecz organizacji pożytku publicznego z przeznaczeniem wyłącznie na cele działalności charytatywnej prowadzonej przez tę organizację. W sprawozdaniach merytorycznych za 2022 rok 800 organizacji pożytku publicznego wskazało, że skorzystało z tego zwolnienia, co oznacza wzrost o 23 organizacje w stosunku do roku poprzedniego..

- uprawnienia w przedmiocie działalności w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych i gier na automatach

Zgodnie z art. 7 ust. 1b ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. *o grach hazardowych* loterie fantowe oraz gry bingo fantowe, w których wartość puli wygranych jest wyższa od kwoty bazowej, o której mowa w art. 70 ww. ustawy (kwota bazowa dla danego roku kalendarzowego jest równa kwocie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, w drugim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego w obwieszczeniu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Głównego Urzędu Statystycznego), oraz nie przekracza piętnastokrotności tej kwoty, mogą być urządzone przez organizację pożytku publicznego po dokonaniu ich zgłoszenia. Zgłoszenia dokonuje się nie później niż 30 dni przed dniem rozpoczęcia tej loterii lub gry. Łączna wartość puli wygranych w loteriach fantowych lub w grach bingo fantowych organizowanych przez organizację pożytku publicznego w oparciu o zgłoszenia nie może przekroczyć w ciągu roku kalendarzowego trzydziestokrotności kwoty bazowej, o której mowa w art. 70 ustawy *o grach hazardowych*.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 20. Liczba wskazań zwolnień, z jakich skorzystały w 2022 roku organizacje pożytku publicznego

Najczęściej organizacje pożytku publicznego korzystały ze zwolnień dotyczących podatku dochodowego od osób prawnych (1 544 organizacje) oraz podatku od nieruchomości (1 517 organizacji). Ponad połowa organizacji, tj. 6 029 (54,13% wszystkich organizacji, które zamieściły sprawozdania za 2022 rok), wskazała jednak, że nie korzystała w 2022 roku z żadnych zwolnień.

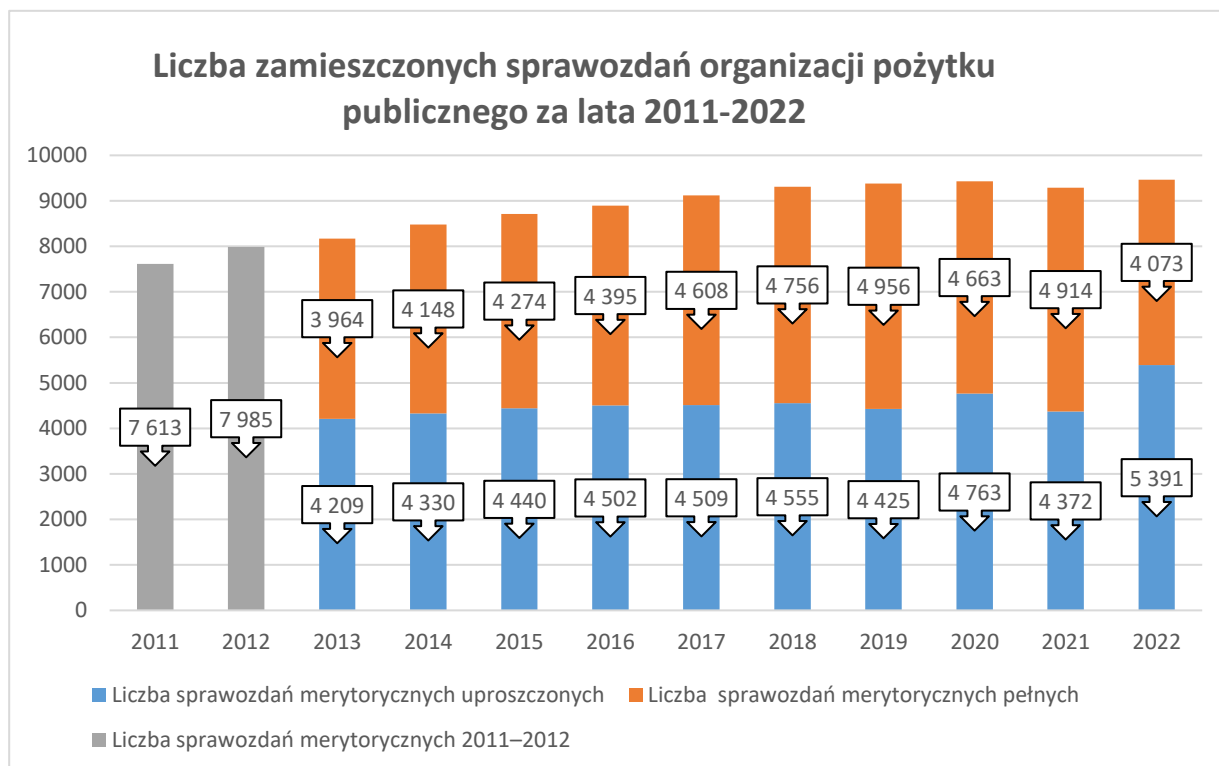
2.3.2. Obowiązki organizacji pożytku publicznego wynikające z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

- obowiązek sprawozdawczy

Zgodnie z art. 23 ustawy organizacja pożytku publicznego ma obowiązek sporządzenia, zamieszczenia na stronie NIW-CRSO, czyli w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego, i podania do publicznej wiadomości w sposób umożliwiający zapoznanie się przez zainteresowane podmioty, w tym poprzez zamieszczenie na swojej stronie internetowej, zatwierdzonego sprawozdania finansowego i sprawozdania merytorycznego ze swojej działalności za dany rok obrotowy. Sprawozdania organizacja zamieszcza po raz pierwszy za rok, w którym uzyskała status organizacji pożytku publicznego.

W zależności od ustalonego roku obrotowego organizacja pożytku publicznego zamieszcza na ww. bazie sprawozdania za dany rok obrotowy do dnia 15 lipca roku następującego po roku obrotowym (jeśli rok obrotowy pokrywa się z rokiem kalendarzowym), natomiast w przypadku wskazanym w art. 23 ust. 6b ustawy, tzn. niepokrywania się roku obrotowego z rokiem kalendarzowym, ww. sprawozdania zamieszcza do dnia 30 listopada roku następującego po roku, za który jest składane sprawozdanie finansowe i sprawozdanie merytoryczne.

Według stanu na dzień 1 grudnia 2023 roku 9 050 organizacji terminowo wypełniło obowiązek sprawozdawczy za 2022 rok, w tym 8 924 organizacje, których rok obrotowy jest zgodny z rokiem kalendarzowym (zobowiązane były do zamieszczenia sprawozdań do 17 lipca, gdyż 15 lipca w 2023 roku przypadał w sobotę, więc organizacje miały czas do poniedziałku) oraz 126 organizacji, których rok obrotowy jest inny niż kalendarzowy (zobowiązane były do zamieszczenia sprawozdań do 30 listopada). Do 1 grudnia 2023 roku, czyli po ustawowym terminie, 416 organizacji których rok obrotowy jest zgodny z rokiem kalendarzowym zamieściło sprawozdania za 2022 rok w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego. Z uwagi na zwiększające się przychody ogółem organizacji widoczny jest wzrost o 1 019 organizacji, które sporządzają sprawozdanie merytoryczne przeznaczone dla organizacji pożytku publicznego mających w okresie sprawozdawczym przychody wyższe od 100 000 zł.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań za lata 2011–2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 21. Liczba zamieszczonych sprawozdań organizacji pożytku publicznego za lata 2011–2022

W latach 2011–2017 organizacje zamieszczały sprawozdania w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, a od roku 2018 na stronie NIW-CRSO. Należy zaznaczyć, że organizacje pożytku publicznego w latach 2011–2012 obowiązywało rozporządzenie określające jeden wzór sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego.

- obowiązek w zakresie udzielania wyjaśnień na wezwanie Dyrektora NIW-CRSO (art. 33a ust. 1 ustawy)

W myśl art. 33a ust. 1 ustawy w przypadku naruszenia obowiązków w zakresie sprawozdawczości, w szczególności niezamieszczenia w terminie na stronie NIW-CRSO sprawozdania finansowego i merytorycznego, albo zamieszczenia sprawozdań niekompletnych, albo budzących wątpliwości co do prawidłowości działalności organizacji pożytku publicznego, Dyrektor NIW-CRSO wzywa organizację pożytku publicznego do zaniechania naruszeń oraz przedstawienia niezbędnych wyjaśnień.

Ponadto organizacja może zostać wezwana do udzielenia wyjaśnień i zaniechania naruszeń w następujących przypadkach:

- prowadzenia zbiórki publicznej bez wymaganego zgłoszenia lub nienadestania do ministra właściwego do spraw administracji publicznej sprawozdania z przeprowadzonej zbiórki publicznej lub sprawozdania ze sposobu rozdysponowania zebranych ofiar lub nienadestania informacji o rozliczeniu środków pochodzących ze zbiórki publicznej zrealizowanej zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 2014 r. o zasadach prowadzenia zbiórek publicznych lub informacji

- o otrzymanych darowiznach, o których mowa w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. *o podatku dochodowym od osób prawnych* – art. 33a ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy,
- prowadzenia bez zezwolenia placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, centrum integracji społecznej, domów pomocy społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz szkół lub placówek publicznych określonych w ustawie z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* oraz podmioty wykonujące działalność leczniczą bez uzyskania wymaganego wpisu do rejestru – art. 33a ust. 2 pkt 3 ustawy,
 - posiadania zaległości podatkowych stwierdzonych prawomocną decyzją lub tytułem wykonawczym, o którym mowa w ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. *o postępowaniu egzekucyjnym w administracji* w wysokości przekraczającej wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni, jeżeli zaległość ta istnieje co najmniej 6 miesięcy – art. 33a ust. 2 pkt 4 ustawy,
 - niewypełniania obowiązków wynikających z ustawy z dnia 1 marca 2018 r. *o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* – art. 33a ust. 2 pkt 5 ustawy,
 - naruszenia przepisów związanych z korzystaniem z uprawnień, o których mowa w art. 24 ustawy, tj. zwolnienie od podatku dochodowego od osób prawnych, podatku od nieruchomości, podatku od czynności cywilnoprawnej, opłaty skarbowej, opłat sądowych) – art. 33a ust. 2 pkt 6 ustawy,
 - niewykonania wyroku sądu powszechnego lub administracyjnego – art. 33a ust. 2 pkt 7 ustawy),
 - posiadania zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości przekraczającej 3-krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni – art. 33a ust. 2 pkt 8 ustawy,
 - w przypadku powtarzającego się wykorzystywania otrzymanych dotacji niezgodnie z przeznaczeniem stwierdzonego decyzją organów administracji publicznej lub prawomocnym orzeczeniem sądu – art. 33a ust. 3 ustawy.

Dyrektor NIW-CRSO w 2022 roku wezwał 243 organizacje pożytku publicznego do zaniechania naruszeń oraz przedstawienia niezbędnych wyjaśnień m.in. w zakresie: niezamieszczenia sprawozdań w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego, dominującej działalności gospodarczej, postanowień statutu organizacji niezgodnych z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, nieprawidłowości stwierdzonych przez kontrolę zleconą przez Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego. Dodatkowo NIW-CRSO wysłał przypomnienia o konieczności realizacji obowiązku sprawozdawczego oraz odesłał sprawozdania przesłane w formie papierowej, a także wzywał organizacje do przedstawienia wyjaśnień w związku z nieprawidłowo wypełnionymi sprawozdaniami.

- obowiązki związane z przeprowadzaniem kontroli

Zostały one określone zostały w art. 28 i 29 ustawy. Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego co roku powierza wojewodom przeprowadzenie kontroli w organizacjach pożytku publicznego. W ramach sprawowanego nadzoru nad

organizacjami pożytku publicznego dodatkowo zleca Departamentowi Społeczeństwa Obywatelskiego Kancelarii Prezesa Rady Ministrów przeprowadzenie planowych kontroli w organizacjach pożytku publicznego. Ponadto Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego powierzył Dyrektorowi NIW-CRSO w 2022 roku przeprowadzenie do końca pierwszego kwartału 2023 roku kontroli w pięciu organizacjach pożytku publicznego, które to kontrole zostały wykonane w maju 2023 roku. Kontrole zrealizowane w 2023 roku dotyczyły środków wydatkowanych w 2022 roku z 1% podatku. Przewodniczący może zarządzić kontrolę z urzędu, a także na wniosek organu administracji publicznej, organizacji pozarządowych lub podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy. Ponadto może powierzyć przeprowadzenie kontroli wojewodzie oraz Dyrektorowi NIW-CRSO.

- obowiązek podania numeru rachunku bankowego

W myśl art. 27a ust. 8 ustawy organizacja pożytku publicznego jest obowiązana nie później niż do dnia 30 czerwca roku następującego po roku podatkowym zgłosić naczelnikowi urzędu skarbowego właściwemu według siedziby tej organizacji numer rachunku bankowego właściwy do przekazania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych na druku NIP-8. Jeśli numer przekazany w poprzednich latach nie uległ zmianie, organizacja nie ma potrzeby ponownego jego zgłoszenia.

3. Wykorzystanie środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych

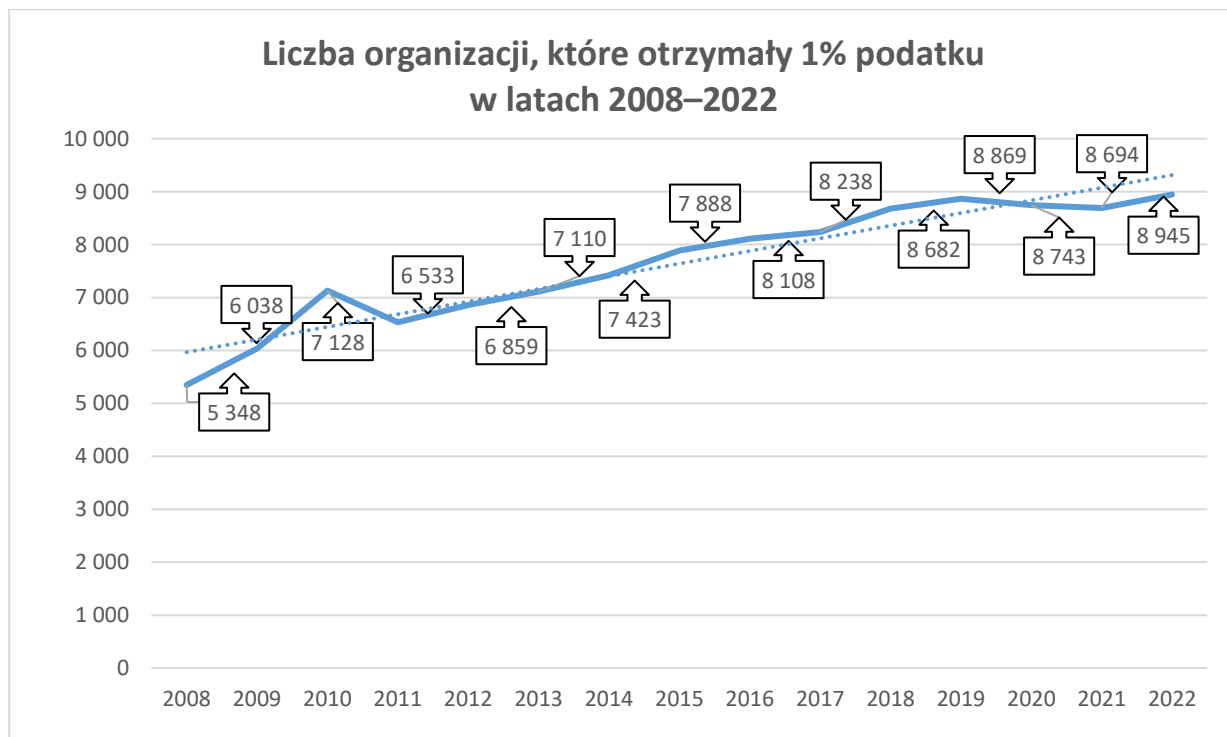
3.1. Zestawienie zbiorcze – liczba podatników przekazujących 1% podatku dochodowego od osób fizycznych i przekazana kwota (na przestrzeni lat) – dane Ministerstwa Finansów

Z Informacji dotyczącej kwot z 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2022 roku (za 2021 rok) wynika, że 8 945 organizacji pożytku publicznego otrzymało środki z 1% podatku z zeznań podatkowych za 2021 rok, czyli o 251 więcej niż w 2021 roku za 2020 rok. Należy podkreślić, że informacje o sposobie wydatkowania środków otrzymanych w 2022 roku z zeznań podatkowych za 2021 rok organizacje wykazywały w sprawozdaniach za 2022 rok zamieszczonych w 2023 roku w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie NIW-CRSO. 1 088 organizacji podało, że nie miało w 2022 roku żadnych przychodów z 1% podatku za 2021 rok, bowiem nie zostały uwzględnione w wykazie na 2022 rok, zostały z niego wykreślone albo nie otrzymały żadnych środków z 1% podatku. Organizacje, które nie zostały uwzględnione w wykazie za 2021 rok, zamieściły sprawozdania po terminie lub straciły status organizacji pożytku publicznego przed 30 listopada 2021 roku lub w pierwszej połowie 2022 roku.

Na przestrzeni lat zarówno liczba podatników przekazujących 1% podatku od osób fizycznych, jak i kwota przekazywana w ramach 1% podatku sukcesywnie wzrastała, a 2008 rok był przełomowy w tym zakresie. Wprowadzono wówczas dwie zmiany w zakresie sposobu przekazywania 1% podatku oraz osób uprawnionych do tego odpisu. Na podstawie nowelizacji ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw podatnik nie musi sam dokonywać wpłaty na rachunek wybranej organizacji pożytku publicznego. W składanym zeznaniu wskazuje tylko organizację, którą chce wesprzeć, podając jej numer

KRS, a 1% podatku przekazuje naczelnik urzędu skarbowego. Ponadto poszerzono grupę podatników, którzy mogą przekazać organizacji pożytku publicznego 1% należnego podatku dochodowego, o:

- podatników opodatkowanych według stawki 19% z pozarolniczej działalności gospodarczej lub działów specjalnych produkcji rolnej,
- podatników opodatkowanych wg stawki 19% z odpłatnego zbycia papierów wartościowych lub pochodnych instrumentów finansowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczeń w latach 2008–2022* Ministerstwa Finansów

Wykres 22. Liczba organizacji pożytku publicznego, które otrzymały środki z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2008–2022

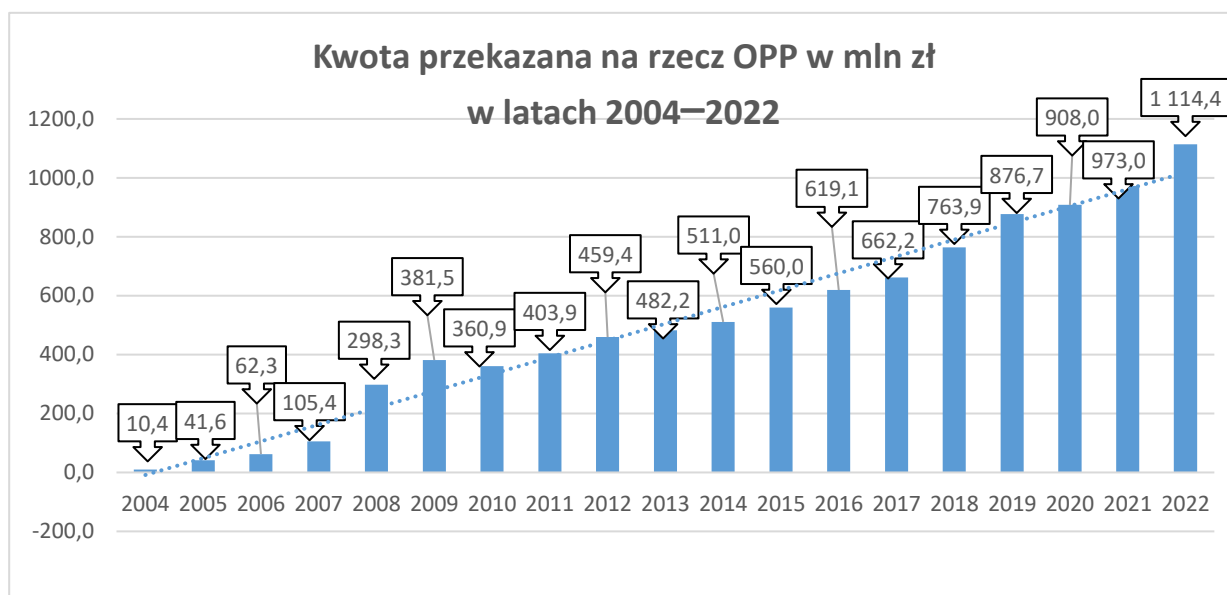
Rok	Kwota (w mln zł) przekazana na rzecz OPP*	Przyrost rok do roku w %	Liczba podatników (w mln) przekazujących 1% podatku na rzecz OPP	Przyrost rok do roku w %
2004	10,4	x	0,08	x
2005	41,6	400%	0,68	851%
2006	62,3	150%	1,16	170%
2007	105,4	169%	1,60	139%
2008	298,3	283%	5,13	320%
2009	381,5	128%	7,32	143%
2010	360,9	95%	8,62	118%
2011	403,9	112%	10,13	118%
2012	459,4	114%	11,17	110%
2013	482,2	105%	11,54	103%
2014	511,0	106%	12,03	104%
2015	560,0	109%	12,46	104%
2016	619,1	110%	13,18	106%
2017	662,2	107%	13,61	103%
2018	763,9	115%	14,13	104%
2019	876,7	115%	14,50	103%
2020	908,0	104%	14,79	102%
2021	973,0	107%	15,34	104%
2022	1 114,4	114%	15,94	104%

* w latach 2008–2022 dane zostały przedstawione na dzień 31 grudnia

Źródło: Dane pochodzące z *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2022 roku (za 2021 rok)* Ministerstwa Finansów

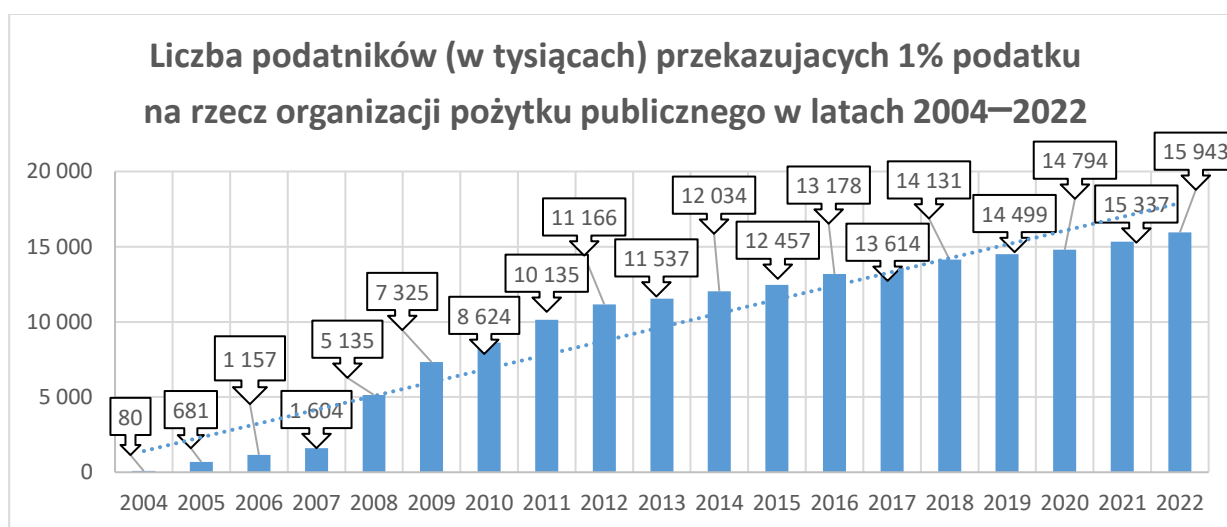
Tabela 9. Liczba podatników przekazujących 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego wraz z kwotą przekazaną w latach 2004–2022

Z przedstawionych danych jednoznacznie wynika, że kwota środków z 1% podatku przekazywana przez podatników organizacjom pożytku publicznego, jak również liczba podatników korzystająca z możliwości przekazania 1% dla organizacji pożytku publicznego z roku na rok zwiększa się w stosunku do lat poprzednich.

Źródło: Dane pochodzące z *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2022 roku (za 2021 rok)* Ministerstwa Finansów

Wykres 23. Kwota środków z 1% podatku (w mln zł) przekazana na rzecz organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2022

Źródło: Dane pochodzące z *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2022 roku (za 2021 rok)* Ministerstwa Finansów

Wykres 24. Liczba podatników (w tysiącach) przekazujących 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2022

3.2. Przychody z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych

Jak to już pokazały dane Ministerstwa Finansów, z roku na rok organizacje pożytku publicznego otrzymują coraz więcej środków pochodzących z 1% podatku. Widać to również w informacjach pochodzących ze sprawozdań merytorycznych organizacji. Na pierwszy rzut oka zauważalne są pewne różnice dotyczące tych danych. Wynikają one z tego, że swoją *Informację* Ministerstwo Finansów publikuje we wrześniu i po tym czasie urzędy skarbowe mogą jeszcze przekazać organizacji środki pochodzące z 1% podatku.

Ponadto część organizacji nie zamieściła sprawozdań w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego, a niektóre mogły omyłkowo podać w sprawozdaniach nie do końca prawdziwe informacje.

Rok	Przychód z 1% podatku wykazany w sprawozdaniach merytorycznych „pełnych”	Przychód z 1% podatku wykazany w sprawozdaniach merytorycznych uproszczonych	Przychód z 1% podatku - razem sprawozdanie merytoryczne „pełne” i uproszczone	Przychód z 1% podatku - razem sprawozdanie merytoryczne „pełne” i uproszczone (w mln zł)	Wysokość środków 1% podatku przekazanych przez urzędy skarbowe - dane Ministerstwa Finansów
2011	392 342 909,20	x	392 342 909,20	392,30	403,9
2012	461 442 034,68	x	461 442 034,68	461,40	459,4
2013	450 559 591,76	23 760 615,46	474 320 207,22	474,32	482,2
2014	484 427 756,50	22 865 928,62	507 293 685,12	507,29	511,0
2015	539 254 150,62	24 414 233,68	563 668 384,30	563,67	560,0
2016	592 516 605,64	24 792 687,25	617 309 292,89	617,31	619,1
2017	634 221 984,92	24 500 760,07	658 722 744,99	658,72	662,2
2018	729 127 934,57	26 890 754,45	756 018 689,02	756,02	763,9
2019	833 536 662,40	28 681 133,33	862 217 795,73	862,22	876,7
2020	860 016 190,07	30 673 536,80	890 689 726,87	890,69	908,0
2021	910 594 950,87	28 233 106,47	938 828 057,34	938,83	973,0
2022	1 040 910 885,93	27 009 501,35	1 067 920 387,28	1 067,92	1 114,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za lata 2011–2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku) oraz *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2022 roku (za 2021 rok)* Ministerstwa Finansów (stan na 15 września 2022 roku)

Tabela 10. Przychody z 1% podatku wykazane w sprawozdaniach merytorycznych z działalności organizacji pożytku publicznego w latach 2011–2022

Organizacja pożytku publicznego otrzymała w 2022 roku średnio 112 840,28 zł środków z 1% podatku (średnia zwiększyła się o 11 738,83 zł). Jednak mediana to już tylko 4 933,50 zł (zwiększyła się o 419,70 zł w stosunku do 2021 roku).

3.2.1. Zróżnicowanie przychodów organizacji pożytku publicznego uzyskiwanych z 1% podatku dochodowego osób fizycznych

Duże zróżnicowanie organizacji pożytku publicznego pod względem przychodów uzyskiwanych z 1% podatku można dokładniej prześledzić po uszeregowaniu organizacji pod względem uzyskanego przychodu z 1% podatku (od największej do najmniejszej kwoty), a następnie podzieleniu tak przygotowanego zbioru na dziesięć części.

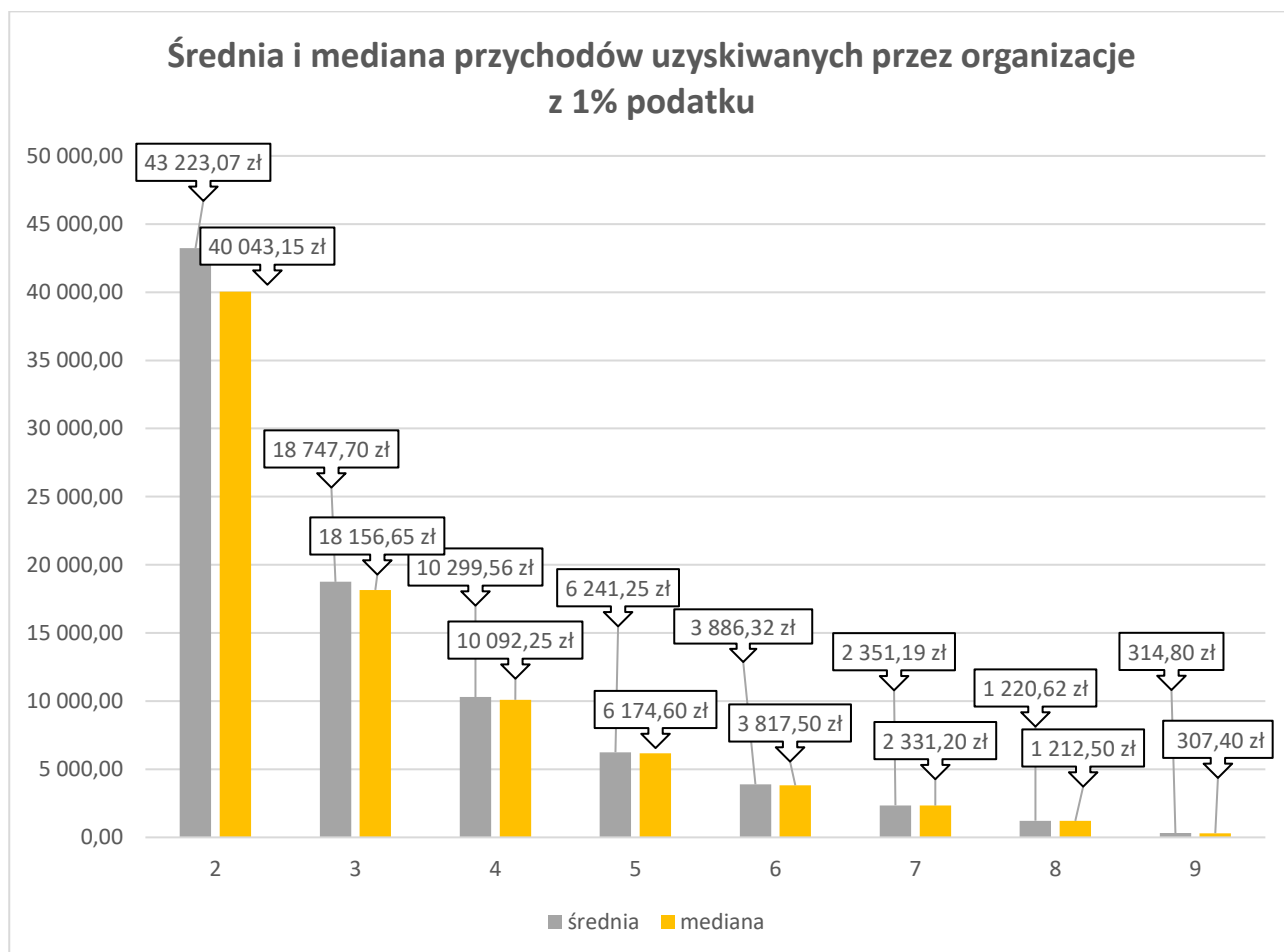
Dane pokazują, że przychody z 1% podatku są rozdystrybuowane bardzo nierównomiernie pomiędzy organizacje i większość środków z tego źródła trafiła do niewielkiej grupy organizacji, które są najbardziej skuteczne w ich pozyskiwaniu. Suma przychodów z 1% podatku uzyskana przez 10% najskuteczniejszych pod tym względem organizacji (podgrupa pierwsza) wyniosła 985 385 426,01 zł, czyli aż 23,76 razy więcej niż kwoty uzyskane przez organizacje należące do podgrupy drugiej. Różnice pod tym względem pomiędzy pozostałymi podgrupami są zdecydowanie mniejsze i zawierają się w przedziale od 3,80 do 1,60. W podgrupie dziesiątej, czyli najmniej skutecznych w pozyskiwaniu środków z 1% podatku, znalazły się wyłącznie organizacje, które nie uzyskały z tego źródła żadnych środków.

	Podgrupa 1	Podgrupa 2	Podgrupa 3	Podgrupa 4	Podgrupa 5	Podgrupa 6	Podgrupa 7	Podgrupa 8	Podgrupa 9	Podgrupa 10
Suma przychodów z 1% (w zł)	985 385 426,01 zł	41 476 510,05 zł	17 888 465,96 zł	9 810 370,60 zł	5 939 506,77 zł	3 703 149,12 zł	2 241 828,20 zł	1 167 852,06 zł	307 278,51 zł	0,00 zł
Średnie przychody z 1% (w zł)	1 042 735,90 zł	43 844,09 zł	18 909,58 zł	10 370,37 zł	6 278,55 zł	3 910,40 zł	2 367,29 zł	1 233,21 zł	324,48 zł	0,00 zł
Mediana przychodów z 1% (w zł)	191 525,68 zł	40 738,05 zł	18 324,25 zł	10 168,30 zł	6 194,55 zł	3 847,00 zł	2 356,10 zł	1 220,20 zł	314,30 zł	0,00 zł
Wartość maksymalna przychodów z 1% (w zł)	210 773 061,83 zł	75 655,54 zł	26 341,70 zł	13 493,80 zł	7 883,20 zł	4 945,20 zł	3 035,50 zł	1 767,30 zł	768,50 zł	0,00 zł
Wartość minimalna przychodów z 1% (w zł)	75 662,28 zł	26 357,30 zł	13 511,80 zł	7 886,70 zł	4 945,50 zł	3 039,20 zł	1 767,50 zł	769,30 zł	0,00 zł	0,00 zł
Średnia – przychody ogółem (w zł)	8 807 100,41 zł	2 123 158,82 zł	1 666 557,97 zł	982 003,00 zł	904 900,83 zł	564 289,60 zł	573 621,08 zł	406 471,48 zł	485 318,02 zł	602 668,55 zł
Suma przychodów ogółem (w zł)	8 322 709 886,55 zł	2 008 508 244,67 zł	1 576 563 838,98 zł	928 974 837,33 zł	856 036 187,36 zł	534 382 250,19 zł	543 219 159,56 zł	384 928 490,36 zł	459 596 163,18 zł	570 727 115,71 zł
Odsetek przychodów z 1% w łącznej kwocie przychodów	11,84%	2,07%	1,13%	1,06%	0,69%	0,69%	0,41%	0,30%	0,07%	0,00%
Iloraz sumy przychodów z 1% danej podgrupy i następnej podgrupy	23,76	2,32	1,82	1,65	1,60	1,65	1,92	3,80	brak danych	brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Tabela 11. Suma, średnia, mediana, wartość minimalna i wartość maksymalna przychodów z 1% podatku, suma i średnia przychodów ogółem oraz porównanie wybranych wartości; organizacje zostały podzielone na dziesięć podgrup w zależności od przychodów uzyskanych z 1% podatku

Średnie i mediany przychodów z 1% podatku uzyskiwane przez organizacje należące do poszczególnych podgrup również wskazują na taką samą tendencję, czyli bardzo duże zróżnicowanie organizacji pod tym względem pomiędzy podgrupami pierwszą i drugą oraz stopniowe zanikanie różnic pomiędzy kolejnymi podgrupami.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

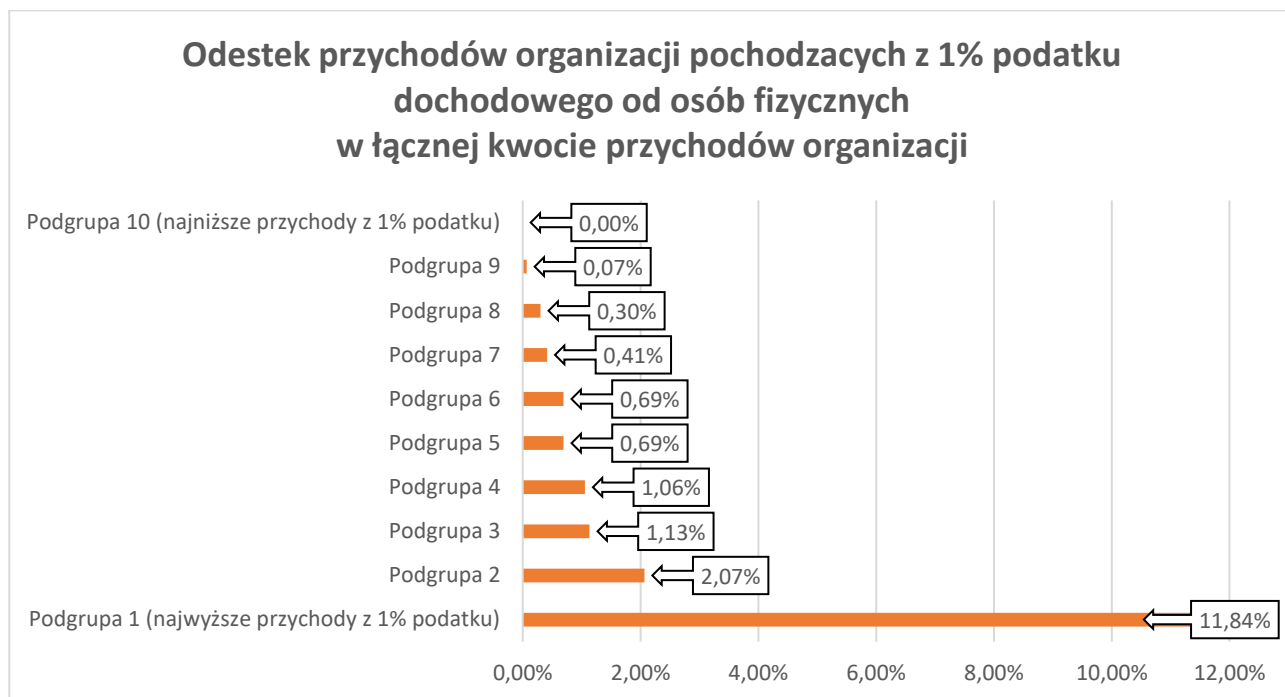
Wykres 25. Średnia i mediana przychodów uzyskiwanych przez organizacje z 1% podatku (wyniki dla podgrup 2-9)

Na wykresie wyżej pokazane zostały wyniki podgrup od drugiej do dziewiątej¹. W pierwszej podgrupie średnia przychodu z 1% wynosi 985 385 426,01 zł i jest 5,44 razy wyższa niż mediana, która przyjęła wartość 191 525,68 zł. Natomiast w kolejnych podgrupach średnie są nieznacznie wyższe niż mediany, a w podgrupie ósmej mediana jest wyższa od średniej. Wskazuje to na to, że różnice pomiędzy organizacjami należącymi do podgrupy drugiej i kolejnych są bardzo nieznaczne, a za skalę zróżnicowania całej populacji odpowiadają w głównej mierze organizacje z podgrupy pierwszej.

Również istotne jest zróżnicowanie podgrupą pierwszą a pozostałymi w zakresie środków z 1% podatku w łącznych przychodach organizacji. Dla organizacji z pierwszej podgrupy środki

¹ Ze względu na ponad dwudziestokrotną różnicę średnich przychodów z 1% podatku pomiędzy pierwszą a drugą podgrupą oraz zerowe wyniki obydwu statystyk z grupy dziesiątej podgrupy pierwsza i dziesiąta nie zostały zaprezentowane na wykresie.

uzyskane z tego źródła stanowią aż 11,84% łącznych rocznych przychodów. W podgrupie drugiej ten odsetek stanowi już tylko 2,07, a w kolejnych systematycznie maleje.

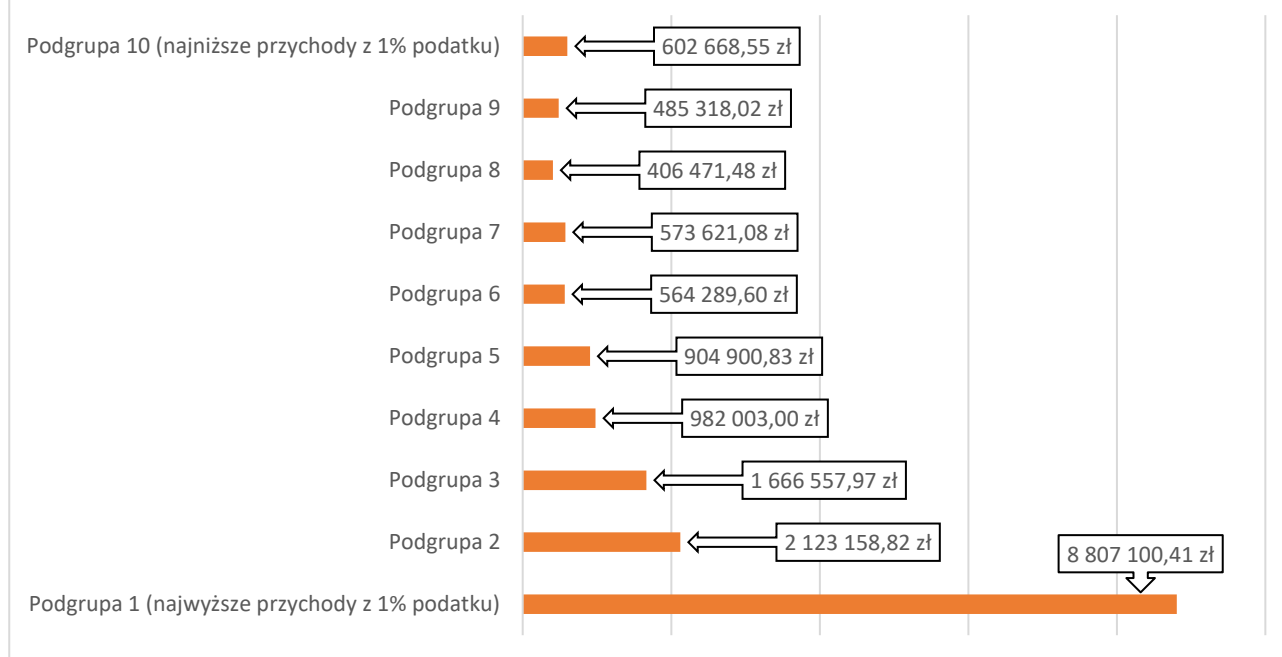

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 26. Odstetek przychodów pochodzących z 1% podatku w łącznej kwocie przychodów organizacji (w podziale na podgrupy).

Dane na temat łącznych przychodów ze wszystkich źródeł (z działalności nieodpłatnej i odpłatnej pożytku publicznego, z działalności gospodarczej oraz pozostałe przychody, w tym finansowe) wskazują na występowanie zależności pomiędzy skutecznością pozyskiwania środków z 1% podatku a poziomem przychodów. Organizacje z podgrupy uzyskującej najwyższe przychody z 1% podatku mają średni łączny przychód na poziomie 8 807 100,41 zł, czyli 4,15 razy wyższy niż organizacje z podgrupy drugiej. Podobnie jak w przypadku statystyk zaprezentowanych wyżej, również tutaj dynamika spadku przychodów wyhamowuje w kolejnych podgrupach. Istotne jest to, że trend spadkowy występuje tylko od podgrupy pierwszej do szóstej, a pomiędzy kolejnymi podgrupami średnia ogólnych przychodów maleje lub rośnie. Oznacza to, że istnieje zależność pomiędzy uzyskiwaniem wyższych przychodów z 1% podatku a uzyskiwaniem wyższych przychodów z innych źródeł, ale tylko wśród organizacji należących do 60% najskuteczniej pozyskujących środki z 1% podatku; dla pozostałych organizacji ten czynnik nie ma istotnego związku z poziomem przychodów ogółem.

Średnie przychody ogółem organizacji

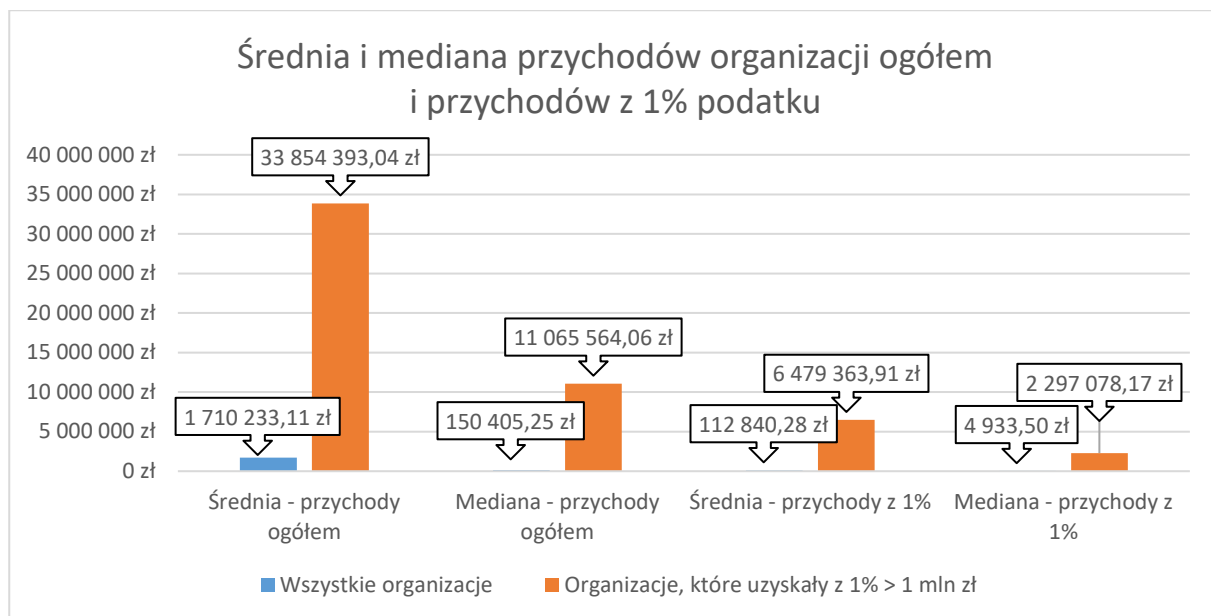

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 27. Średnie przychody uzyskiwane przez organizacje pożytku publicznego ze wszystkich źródeł (w podziale na podgrupy wyróżnione ze względu na wysokość środków pochodzących z 1% podatku)

Porównanie danych na temat ogólnych przychodów organizacji i przychodów z 1% podatku wskazuje na to, że chociaż z tego ostatniego źródła pochodzą znaczne środki dla organizacji z pierwszej podgrupy, to jednak nie one powodują, że te organizacje uzyskują 3,67 razy wyższe przychody niż druga podgrupa. Po odliczeniu środków z 1% podatku organizacje z pierwszej podgrupy dysponują przychodami z innych źródeł 3,11 razy wyższymi niż wynosi łączny ogólny przychód w podgrupie drugiej.

120 organizacji uzyskało z 1% podatku kwoty wyższe niż 1 mln zł. Podczas gdy w całej populacji organizacji pożytku publicznego środki pochodzące z 1% podatku stanowią 6,6% ogólnych przychodów, to dla organizacji, które uzyskały 1 mln zł lub więcej z tego źródła, odsetek ten wynosi 19,14. Jak widać na wykresie zamieszczonym poniżej, organizacje, które uzyskały ponad 1 mln zł z 1% podatku, mają wielokrotnie wyższe przychody pochodzące również z innych źródeł; mediana przychodów ogółem organizacji, które uzyskały z 1% podatku 1 mln zł lub wyższą kwotę jest aż 73,57 razy wyższa niż mediana przychodów ogółem wszystkich organizacji pożytku publicznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 28. Średnia i mediana łącznych przychodów organizacji oraz przychodów z 1% podatku; dane zostały zaprezentowane w podziale na wszystkie organizacje pożytku publicznego oraz organizacje, które uzyskały z 1% podatku kwotę 1 mln zł lub wyższą

1 088 organizacji, czyli 11,5% wszystkich organizacji pożytku publicznego, które zamieściły w bazie sprawozdania, nie uzyskało z 1% podatku za rok 2022 żadnych przychodów; oznacza to spadek liczby takich organizacji o 3,32 punktu procentowego w stosunku do poprzedniego roku. Na tle pozostałych organizacji pożytku publicznego wyróżniają się one znacznie niższymi przychodami pochodzącymi z innych źródeł; średnie przychody ogółem tych organizacji stanowią zaledwie 32,8% średnich przychodów organizacji, które uzyskały przychody.

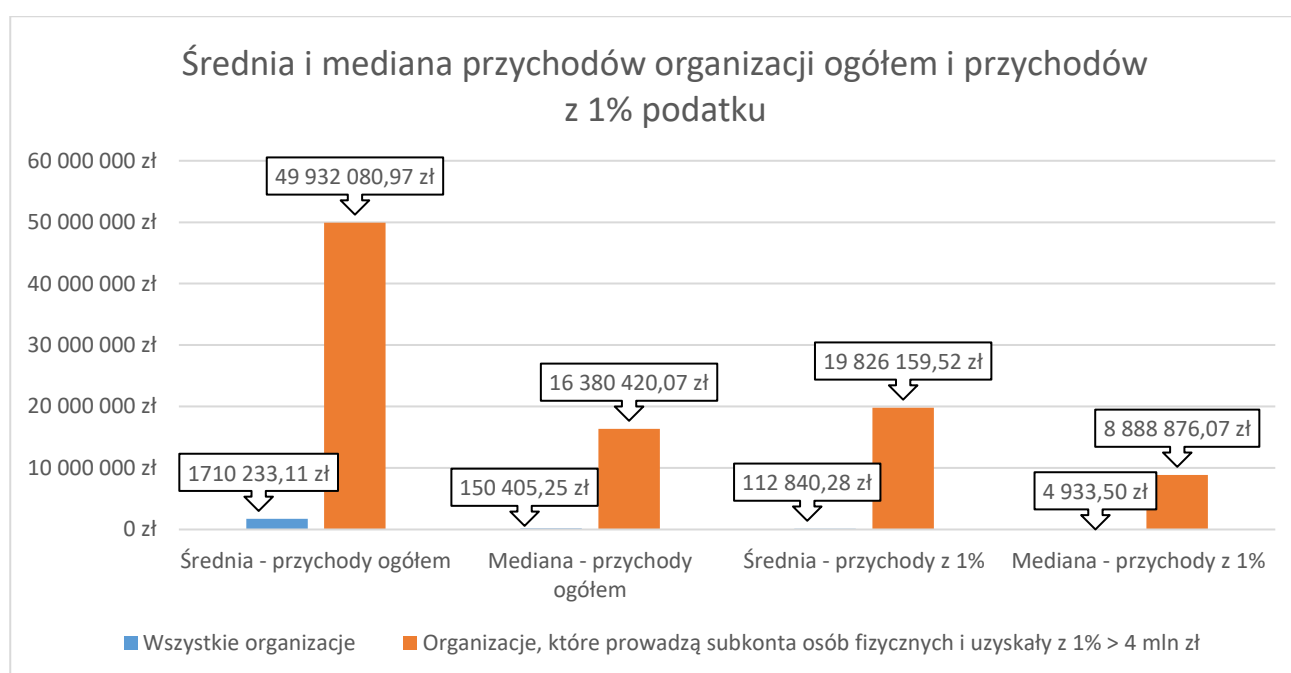
		Przychody ogółem (w zł)	Przychody z działalności nieodpłatnej (w zł)	Przychody z działalności odpłatnej (w zł)	Przychody działalności gospodarczej (w zł)	Przychody z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych (w zł)
Organizacje, które uzyskały przychody z 1% podatku	Suma	15 524 218 183,03	11 419 069 061,87	1 541 536 354,67	849 843 591,45	1 067 920 387,28
	Mediana	166 590,26	79 268,33	0	0	6 387,15
	Średnia	1 853 416,69	1 363 308,15	184 042,07	101 461,75	127 497,66
Organizacje, które nie uzyskały przychodu z 1% podatku	Suma	661 427 990,86	415 824 644,02	73 067 572,75	55 422 029,11	0
	Mediana	69 605,53	8 343,43	0	0	0
	Średnia	607 930,14	382 191,77	67 157,70	50 939,36	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Tabela 12. Suma, średnia i mediana głównych przychodów działalności organizacji pożytku publicznego w 2022 roku – zestawienie danych dla wszystkich organizacji pożytku publicznego i organizacji, które nie uzyskały przychodów z 1% podatku

Duża część organizacji, które uzyskują z 1% podatku najwyższe kwoty, prowadzi subkonta na rzecz osób fizycznych potrzebujących wsparcia. Wśród 40 organizacji, których przychody

z 1% podatku za 2021 rok przewyższyły 4 mln złotych, było takich organizacji aż 27. Najwyższą, wynoszącą 210 773 061,83 zł, kwotę uzyskała również organizacja, za pośrednictwem której rodzice chorych i niepełnosprawnych dzieci mogą zakładać subkonta, gdzie gromadzone są środki z 1% podatku oraz darowizny. Jak pokazują dane zamieszczone na wykresie poniżej, organizacje prowadzące subkonta i uzyskujące z tego powodu przychody przekraczające 4 mln zł mają wielokrotnie wyższe przychody pochodzące również z innych źródeł; mediana przychodów ogółem tych 27 organizacji jest prawie 109 razy wyższa niż mediana przychodów ogółem wszystkich organizacji pożytku publicznego. Ponadto te organizacje są do siebie podobne pod względem struktury i wysokości przychodów; wskazuje na to fakt, że średnie i mediany ich przychodów – zarówno ogólnych, jak i pochodzących z 1% podatku – są do siebie zbliżone (średnia ogólnych przychodów jest niewiele ponad 3 razy wyższa niż mediana, a średnia przychodu z 1% jest 2,23 razy wyższa niż mediana). W strukturze przychodów tych organizacji środki z 1% podatku stanowią bardzo dużą część, czyli aż 39,71%. Odsetek ten wzrósł w porównaniu do roku poprzedniego aż o 3,16 punktu procentowego, czyli bardzo znacząco.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 29. Średnia i mediana łącznych przychodów organizacji oraz przychodów z 1% podatku; dane zostały zaprezentowane w podziale na wszystkie organizacje pożytku publicznego oraz organizacje, które uzyskały z 1% podatku kwotę 4 mln zł lub wyższą i prowadzą subkonta na rzecz osób fizycznych

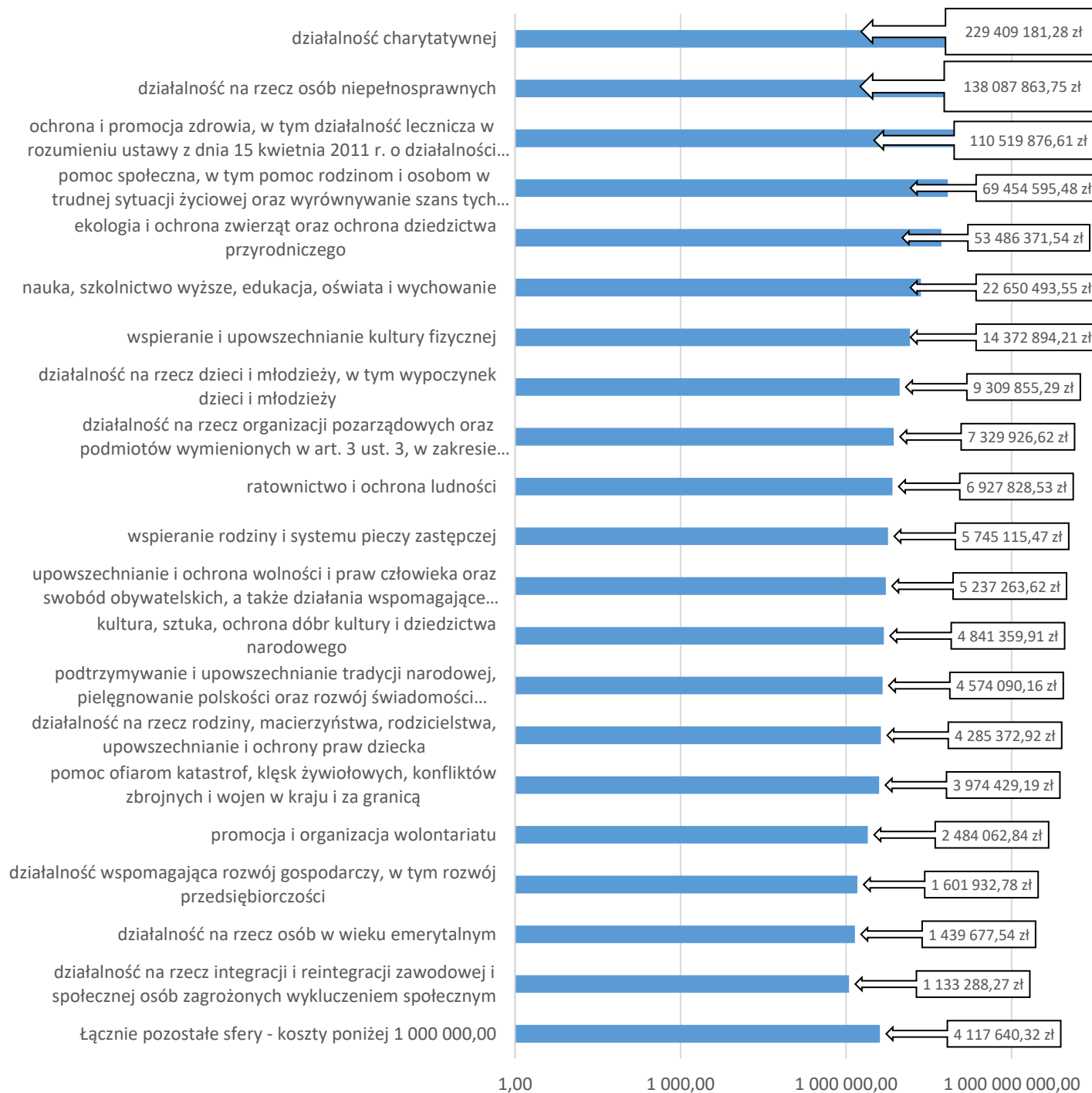
3.3. Wydatkowanie środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego

Z zamieszczonych sprawozdań za 2022 rok wynika, że organizacje pożytku publicznego poniosły we wskazanych przez siebie trzech głównych sferach działalności pożytku publicznego szacunkowe koszty sfinansowane ze środków 1% podatku w łącznej kwocie **721 500 190,71 zł (wzrost o 53 602 074,98 zł)**, przy czym w ramach nieodpłatnej działalności pożytku publicznego było to **700 983 119,88 zł (zwiększenie o 53 010 349,26 zł)**, a w ramach odpłatnej działalności pożytku publicznego – **20 517 070,83 zł (wzrost o 591 725,72 zł)**.

W ramach prowadzonej działalności nieodpłatnej pożytku publicznego najwyższe koszty sfinansowane ze środków 1% podatku, co obrazuje wykres 30, organizacje przeznaczyły na realizację działań pożytku publicznego w sferach działalności charytatywnej (229 409 191,28 zł), działalności na rzecz osób niepełnosprawnych (138 087 863,75 zł), ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy *o działalności leczniczej* (110 819 876,61 zł) oraz pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób (69 454 595,48 zł).

Organizacje pożytku publicznego ponosiły koszty ze środków z 1% podatku głównie w ramach kosztów działalności nieodpłatnej pożytku publicznego (93,99% kosztów organizacji ogółem z 1% podatku). Koszty z tych środków były poniesione znacznie rzadziej podczas realizacji działalności odpłatnej pożytku publicznego (2,84% kosztów) oraz kosztów administracyjnych (2,22% kosztów) i pozostałych kosztów (0,95% kosztów). Struktura kosztów poniesionych z 1% podatku jednoznacznie wskazuje, że organizacje finansują z tych środków głównie działalność nieodpłatną pożytku publicznego, co jest zgodne z głównym założeniem ustawy, która wskazuje, że środki te mogą być wykorzystane na prowadzenie działalności pożytku publicznego.

Szacunkowe koszty poniesione w 2022 roku z 1% podatku w ramach nieodpłatnej działalności pożytku publicznego z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego

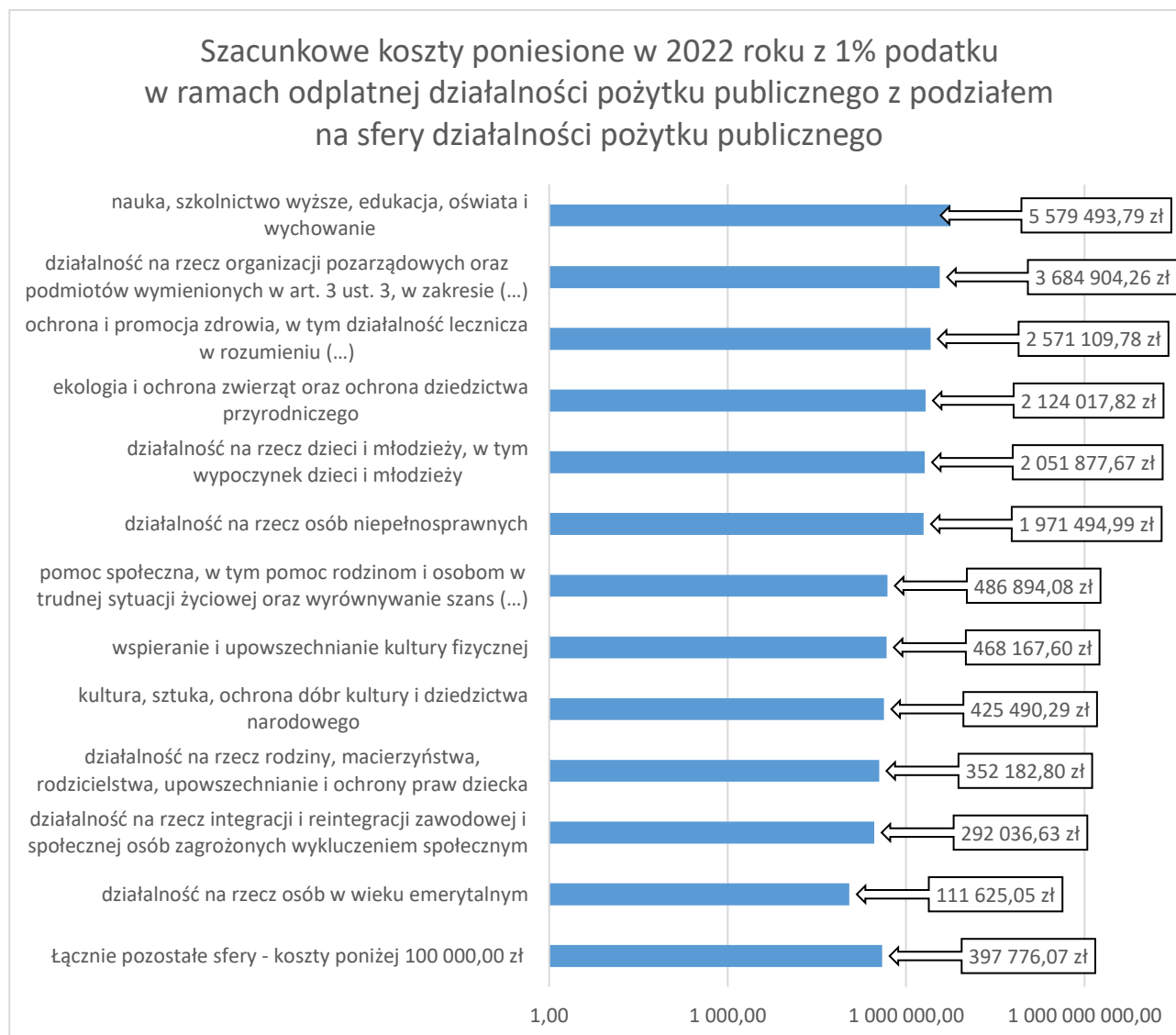

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 30. Szacunkowe koszty poniesione z 1% podatku w ramach nieodpłatnej działalności pożytku publicznego z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego

Z kolei w ramach prowadzonej działalności odpłatnej pożytku publicznego najwyższe koszty sfinansowane ze środków 1% podatku, co obrazuje wykres 31, organizacje przeznaczyły na sfinansowanie kosztów w ramach następujących sfer: nauki, szkolnictwa wyższego,

edukacji, oświaty i wychowania (5 204 177,30 zł), działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy w zakresie określonym w pkt 1–33 ustawy (3 849 505,82 zł), ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej (3 265 369,09 zł), działalności na rzecz osób niepełnosprawnych (2 258 869,61 zł), ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego (1 762 118,96 zł) oraz działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży (1 664 569,69 zł).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych na stronie internetowej Narodowego Instytutu Wolności www.niw.gov.pl (stan na 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 31. Szacunkowe koszty poniesione z 1% podatku w ramach odpłatnej działalności pożytku publicznego z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego

3.4. Koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku dochodowego od osób fizycznych

Organizacje pożytku publicznego w celu zwiększenia przychodów z 1% podatku przeprowadzają kampanie informacyjno-reklamowe. Poniżej przedstawiamy dynamikę kosztów przeznaczanych na kampanie w latach 2011–2022, tj. od wprowadzenia rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie rocznego

sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. Nr 80, poz. 434) określającego wzór sprawozdania merytorycznego dla organizacji pożytku publicznego. W ramach sprawozdań za lata 2011–2012 organizacje wykazały koszty ponoszone na kampanie 1% podatku niezależnie od osiągniętych przychodów ogółem. Z chwilą wejścia w życie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 lutego 2013 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. poz. 234) koszty ponoszone na kampanie 1% wykazują jedynie organizacje, które osiągnęły przychód ogółem powyżej 100 000 zł. Ta zasada została utrzymana w sprawozdaniach merytorycznych zamieszczanych przez organizacje począwszy od 2018 roku, określonych rozporządzeniem Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. poz. 2061).

Z danych ze sprawozdań merytorycznych za 2022 rok wynika, że 4 914 organizacji pożytku publicznego, które osiągnęły w okresie sprawozdawczym przychody powyżej 100 000 zł, wydatkowało łącznie na kampanie informacyjno-reklamowe 41 742 893,02 zł, tj. o 4 836 516,47 zł więcej niż w roku poprzednim. Warto zaznaczyć, że wg danych za 2022 rok 4 919 z 5 393 organizacji (91,21%), które wypełniły „pełne” sprawozdanie merytoryczne, czyli dla organizacje o przychodach ogółem powyżej 100 000 zł, nie ponosiło kosztów w związku z prowadzoną akcją informacyjno-reklamową, co znajduje potwierdzenie w medianie tych kosztów, która wyniosła 0. Tylko 256 organizacji finansowało koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku.

Rok	Liczba sprawozdań z informacją o kampanii 1% podatku	Koszty kampanii 1%	Średnio na kampanię 1% w latach 2011-2022	Mediana
2011	7584	19 741 195,68	2 603,01	0,00
2012	7916	22 141 588,61	2 797,07	0,00
2013	3964	21 683 504,38	5 470,11	0,00
2014	4148	20 985 420,74	5 059,17	0,00
2015	4274	20 377 144,74	4 767,70	0,00
2016	4395	18 279 346,62	4 159,12	0,00
2017	4608	16 899 599,91	3 667,45	0,00
2018	4756	28 066 608,54	5 901,31	0,00
2019	4956	30 256 033,97	6 104,93	0,00
2020	4663	34 292 800,09	7 354,24	0,00
2021	4914	36 636 376,55	7 455,51	0,00
2022	5393	41 472 893,02	7 690,13	0,00

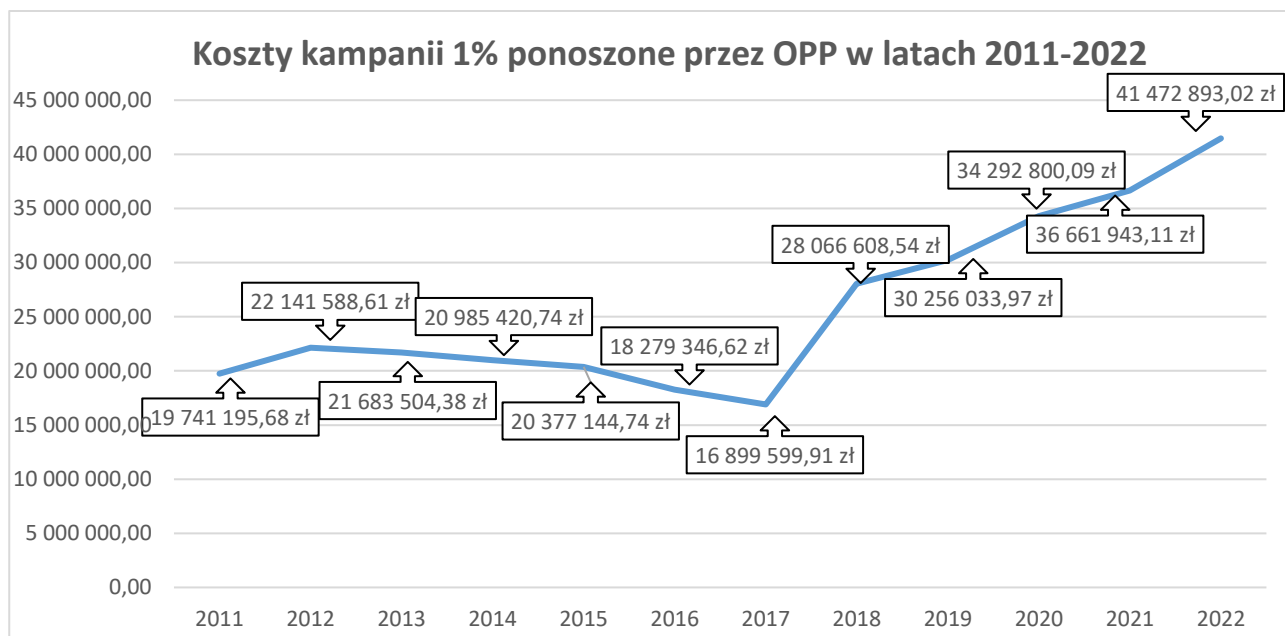
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za lata 2011–2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Tabela 13. Koszty związane z realizacją kampanii informacyjnej lub reklamowej dotyczącej pozyskiwania 1% podatku i wykazane przez organizacje pożytku publicznego w sprawozdaniach merytorycznych za lata 2011–2022

Organizacje, których przychody ogółem są niższe od 100 000,00 zł nie wykazują informacji o poniesionych kosztach na ww. kampanie reklamowe i informacyjne, co może nieznacznie zaniżyć ogólny wynik dotyczący tych kosztów.

Jak wskazaliśmy powyżej, średnia kosztów poniesionych w 2022 roku na kampanie informacyjno-reklamowe to 7 690,13 zł, co stanowi 0,23 % kosztów organizacji, która

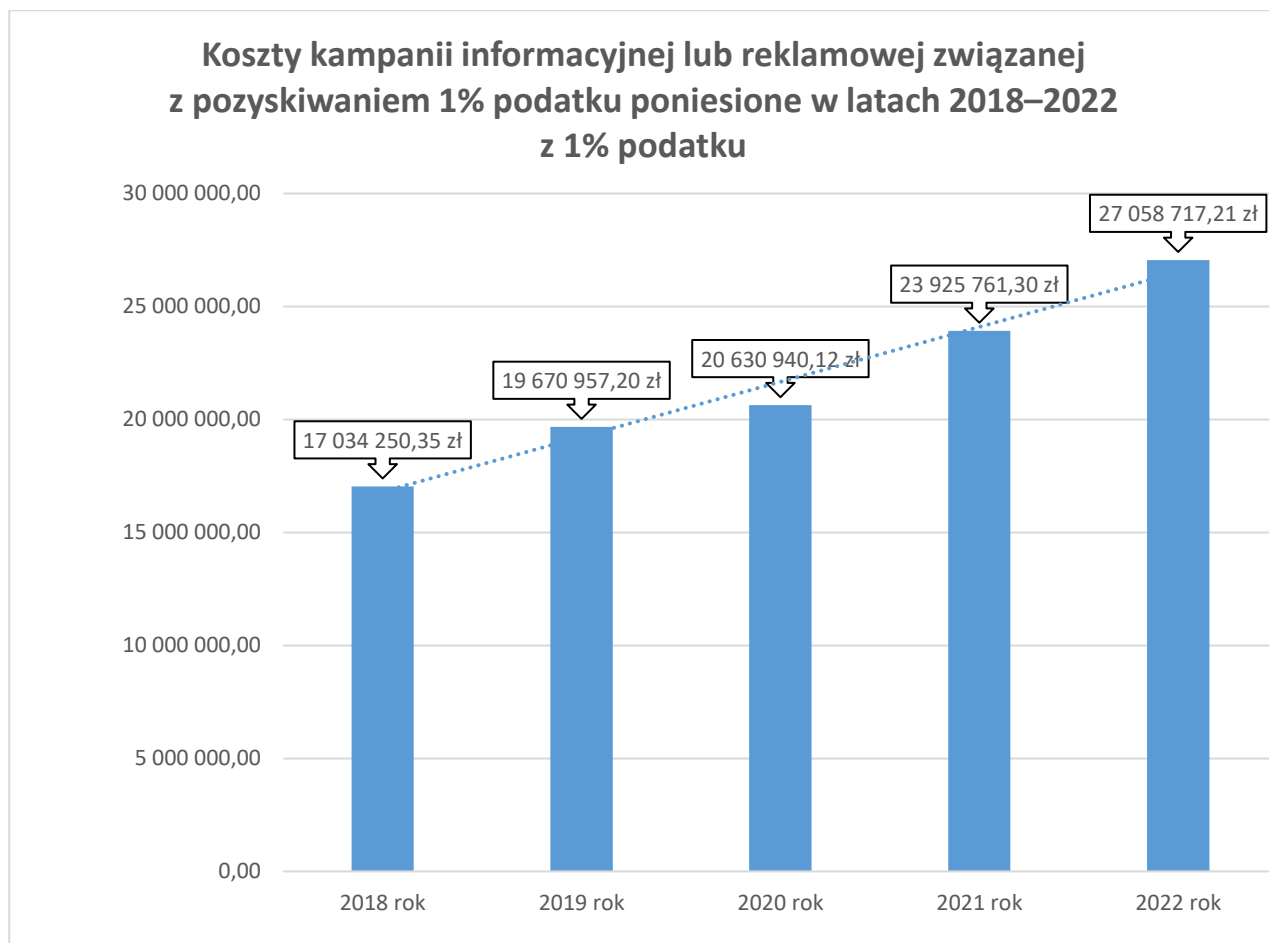
wydatkowała najwyższą kwotę na ten cel, tj. 3 402 909,16 zł (o 199 557,85 mniej niż w 2021 roku), przy czym całość tych kosztów została sfinansowana ze środków z 1% podatku. Poniesione koszty na realizację ww. kampanii 1% podatku stanowiły jedynie 0,28% kosztów ogółem poniesionych przez organizacje pożytku publicznego. Jednocześnie suma kosztów poniesionych z 1% podatku na realizację ww. kampanii (27 058 717,21 zł) stanowiła 3,00% (zmniejszenie o 1,82 punktu procentowego) wszystkich kosztów poniesionych z 1% podatku w 2022 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za lata 2021–2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 32. Koszty związane z realizacją kampanii informacyjnej lub reklamowej dotyczącej pozyskiwania 1% podatku i wykazane przez organizacje pożytku publicznego w sprawozdaniach merytorycznych za lata 2011–2022

Z chwilą wejścia w życie rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw pożytku publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego organizacje pożytku publicznego od sprawozdań za 2018 rok zobowiązane są do wykazania kosztów kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku poniesionych z 1% podatku. Koszty poniesione z 1% podatku na ww. kampanie wzrosły w 2022 roku w porównaniu do poprzedniego roku o 3 132 955,91 zł (wzrost o 13,09 punktu procentowego), natomiast w stosunku do 2018 roku (pierwszy rok, w którym organizacje prezentowały taką informację) wzrost ten wyniósł aż 10 024 466,86 zł (wzrost o 58,85 punktu procentowego). Jak wynika z poniższego wykresu z roku na rok rosną koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku, które są ponoszone z tych środków.

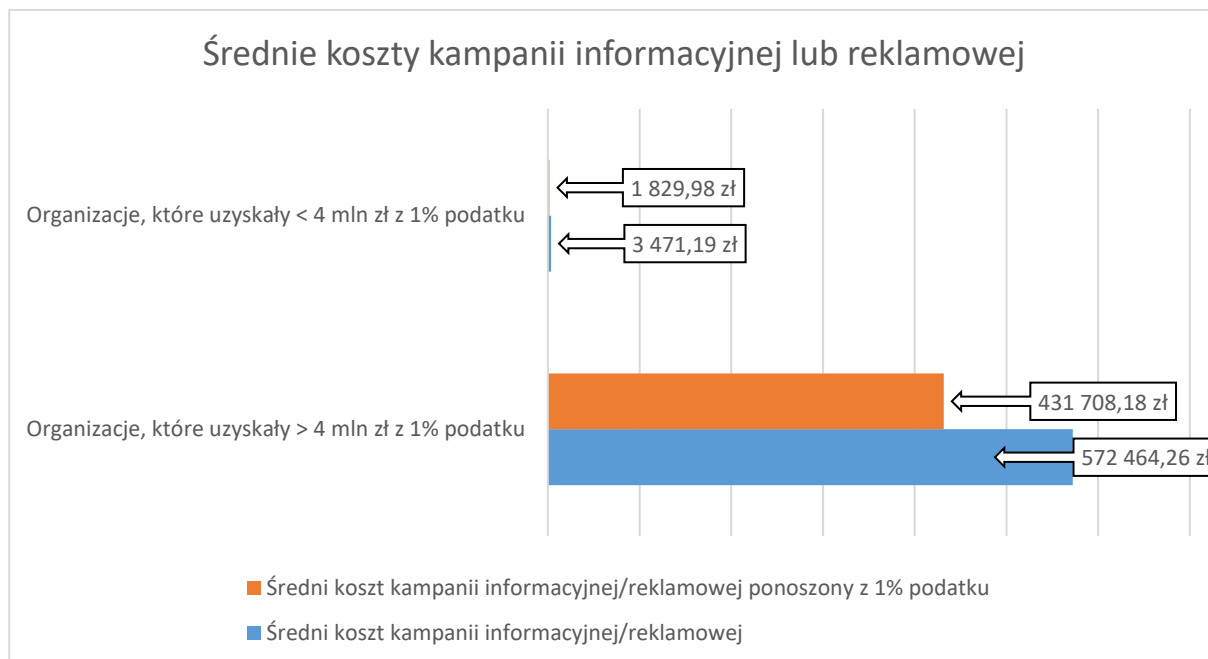
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za lata 2018–2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 1 grudnia 2023 roku)

Wykres 33. Koszty związane z realizacją kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku poniesione w latach 2018–2022 z 1% podatku

Porównanie kosztów kampanii informacyjnych i reklamowych ponoszonych przez ogół OPP oraz organizacje, które uzyskały z 1% podatku powyżej 4 mln zł wskazuje na ogromne różnice pod tym względem. Średni koszt kampanii informacyjnej lub reklamowej ponoszony z przychodów z 1% przez organizację, która uzyskała z tego źródła ponad 4 mln zł, wynosi 431 708,18 zł, co stanowi 75,41% kosztów na ten cel ponoszonych ze wszystkich źródeł. Jest to kwota prawie 236-krotnie wyższa niż średni koszt kampanii informacyjnych i reklamowych ponoszony z przychodów z 1% podatku przez pozostałe OPP, który wynosi 1 829,98 zł. W głównej mierze wynika to z tego, że większość OPP nie poniosła żadnych kosztów na działania informacyjne i reklamowe – 4 915 organizacji zamieszczających sprawozdania merytoryczne „pełne” nie poniosło żadnych kosztów kampanii informacyjnych i reklamowych, a 5 134 organizacji nie sfinansowało ich z przychodów z 1% podatku. Dane pokazują, że te organizacje, które ponoszą koszty na kampanie informacyjno-reklamowe, finansują je przede wszystkim ze środków z 1% podatku. We wszystkich organizacjach 65,24% kosztów kampanii jest ponoszonych z przychodów z 1% podatku, a wśród tych, które uzyskały z 1% podatku powyżej 4 mln zł, odsetek ten wynosi aż 75,41%.

Tak duża, bo 236-krotna, różnica w średnich kosztach kampanii informacyjnych i reklamowych ponoszonych przez organizacje czerpiące z 1% podatku największe przychody i pozostałe organizacje jest kolejnym argumentem za tym, że organizacje, które są najskuteczniejsze w pozyskiwaniu finansowania z tego źródła, jednocześnie się w tej dziedzinie specjalizują. Przekonanie dużej liczby osób do tego, by przekazały 1% swojego podatku konkretnej

organizacji, wymaga podjęcia wielu działań informacyjnych, komunikacyjnych i reklamowych. W związku z tym możliwość ponoszenia kosztów na ten cel jest bardzo ważnym czynnikiem modelu funkcjonowania tych OPP.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2022 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (1 grudnia 2023 roku)

Wykres 34. Średnie koszty kampanii informacyjnych i reklamowych pokrywane z przychodów ogółem organizacji i z przychodów z 1% podatku w podziale na wszystkie organizacje wypełniające pełne sprawozdanie merytoryczne oraz organizacje, które uzyskały z 1% podatku powyżej 4 mln zł

4. Wnioski

Z przeprowadzonej analizy danych zawartych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego oraz danych Ministerstwa Sprawiedliwości i Ministerstwa Finansów wynika, że:

1. liczba organizacji, które co roku otrzymują status organizacji pożytku publicznego, po początkowym dużym przyroście w latach 2004–2009 systematycznie spada w ostatnich latach z 505 organizacji w 2014 roku do 311 w 2022 roku,
2. status organizacji pożytku publicznego jest przyznawany częściej na przełomie roku, a zwłaszcza w listopadzie niż w pozostałych miesiącach, bowiem 149 organizacji z 311, które otrzymały ten status w 2022 roku, uzyskało go w styczniu, lutym, październiku i listopadzie, co stanowi 47,91% wszystkich organizacji, które otrzymały status w tym roku,
3. liczba organizacji, którym był wykreślony status organizacji pożytku publicznego, wynosiła średnio 185 organizacji rocznie oprócz lat 2012–2015 i 2019–2022, kiedy nastąpił wzrost tej liczby – w 2022 roku status ten straciło w sumie 220 organizacji, z czego 153 w pierwszych dwóch kwartałach tego roku, co stanowi 69,55% wszystkich organizacji, które sąd pozbawił statusu OPP w 2022 roku,
4. organizacje pożytku publicznego w zdecydowanej większości to stowarzyszenia i fundacje, które to formy prawne w 2022 roku miało 87,36% wszystkich organizacji,
5. ponad 45,74% wszystkich organizacji posiadało w 2022 roku siedzibę w jednym z czterech województw: mazowieckim, śląskim, dolnośląskim lub małopolskim,
6. ponad 56,24% wszystkich wskazań w sprawozdaniach merytorycznych za 2022 rok dotyczyło prowadzenia działalności pożytku publicznego w jednej z sześciu sfer:

- 1) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, 2) działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży, 3) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, 4) nauki i szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania, 5) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, 6) ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej,
7. z roku na rok wysokość środków z 1% podatku otrzymywanych przez organizacje pożytku publicznego ulega systematycznemu wzrostowi, co oznacza zwiększenie świadomości wśród podatników co do potrzeb organizacji pożytku publicznego, w tym prowadzonej przez nie działalności statutowej – w stosunku do roku poprzedniego wysokość środków z 1% podatku przekazanych organizacjom pożytku publicznego w 2022 roku wzrosła o 129 092,329,94 zł, tj. o 13,75 punktu procentowego,
8. środki z 1% podatku wynosiły 6,60% łącznej kwoty przychodów ogółem za 2022 rok organizacji pożytku publicznego (zmniejszenie udziału o 1,15 punktu procentowego) i tym samym środki te stanowią dość istotne źródło przychodów organizacji,
9. przychody i koszty działalności gospodarczej, w ujęciu całościowym, faktycznie wskazują na charakter dodatkowy działalności gospodarczej wobec działalności pożytku publicznego, bowiem stanowiły w 2022 roku odpowiednio 6,60% przychodów ogółem i 6,18% kosztów ogółem,
10. liczba podatników przekazujących w 2022 roku środki z 1% podatku zwiększyła się o około 606 000 w stosunku do poprzedniego roku, co oznacza rosnące zaufanie społeczeństwa/podatników do organizacji pożytku publicznego, także w zakresie bezpieczeństwa przekazywanych kwot związanego z realizacją założeń przez organizacje zadań,
11. organizacje, które uzyskiwały najwyższe przychody z 1% podatku w 2022 rok, miały również wielokrotnie wyższe przychody z innych źródeł niż pozostałe organizacje,
12. koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej w 2022 roku dotyczącej 1% podatku zwiększyły się w stosunku do roku poprzedniego o 3 132 955,91 zł, co prawdopodobnie może mieć związek z większą świadomością możliwości ich wydatkowania oraz wykazywania w sprawozdaniach,
13. z roku na rok rosną koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku, które są ponoszone z tych środków – z 17 034 250,35 zł w 2018 roku do 27 058 717,21 zł w 2022 roku (wzrost o 10 024 466,86 zł, czyli o 58,84 punktu procentowego). W stosunku do 2021 roku koszty te zwiększyły się o 3 132 955,91 zł, czyli o 13,09 punktu procentowego.

Powyższe potwierdza również zasadność prowadzenia działań nadzorczych nad organizacjami oraz skuteczność przeprowadzanych kontroli. Wydaje się właściwym przeprowadzenie w kolejnych latach akcji informacyjno-edukacyjnych skierowanych do organizacji pożytku publicznego w zakresie zmieniających się przepisów dotyczących tych organizacji, w tym wymogów związanych z finansowaniem z 1% podatku – promocji mającej na celu zachęcenie do przekazania 1% podatku.